

Володимир ПОЛІЩУК

**ШЛЯХЕТСЬКИЙ РІД МИКУЛИНСЬКИХ
НА СХІДНОМУ ПОДІЛЛІ У XV —
НА ПОЧАТКУ XVII СТОЛІТЬ:
ГЕНЕАЛОГІЯ ТА ПИТАННЯ УСПАДКУВАННЯ
МИКУЛИНЦІВ ВІД ПОДІЛЬСЬКОГО СТАРОСТИ
КНЯЗІВ КОРІАТОВИЧІВ ГРИНЬКА СОКОЛЕЦЬКОГО**

У наш час гігантського нагромадження джерельної інформації та значні напрацювання історіографії (Historical Big Data) створюють новий контекст і спосіб розуміння для прочитання давновідомих і опублікованих текстів історичних джерел. Тому їх уважне перечитування несподівано стає поштовхом для історичного пізнання у темах, у яких марно було б сподіватися на якісь відкриття за наявності мінімальної кількості джерел. Під час дослідження розглянемо генеалогію та землеволодіння шляхетського роду Микулинських, підступаючись до джерелознавчого аналізу¹ давновідомих приватно-правових актів (привілеїв) на ім'я Микулинських: привілею великого князя (литовського і руського)² Свидригайла (1430—1432) Карпові Івановичу Микулинському від 1431/1446 рр.³ та підтвердного привілею Сигізмунда Старого (1506—1548) Олехнові Івановичу Микулинському від 1531 р., які опублікували Володимир Антонович і Костянтин Козловський 1868 р. у виданні „Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год“⁴.

Зміст першого привілею:

[1431/1446 рр.], травня 21. Индикт 9. Вільно. Підтвердний привілей великого князя Свидригайла, наданий на прохання брацлавського зем'янина Карпа Івановича Микулинського, яким підтверджувався межовий граничний лист брацлавського державці князя Василя Сангушковича у справі межування його маєтків *Почапинці* і *Микулинці* з маєтками сусідів-землевласників — хмільницьких бояр і брацлавських зем'ян. Уміщує копію документа:

¹ Джерелознавчий аналіз документів готується автором для публікації в одному з видань Інституту української археографії та джерелознавства НАН України.

² При сумнівному датуванні документа частина титулу подається у дужках, оскільки 1446 р. Свидригайло, посідаючи Луцьке князівство (1438—1452), не був уже великим князем литовським і руським (1430—1432), зберігши за собою титул великого князя, тоді як датування привілею 1431 р. мало відповідати титулатурі великого князя литовського і руського.

³ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год / Под ред. В. Антоновича и К. Козловского.— К., 1868.— С. 6—9; [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://books.google.com.ua/books/about/Грамоты_великих_князей.html?id=UMZfAAAAcAAJ&redir_esc=yhttp://elibrary.shpl.ru/ru/nodes/14531—gramoty-velikih-knyazey-litovskih-s-1390—po-1569—god-kiev-1868

⁴ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 6—9.— № 4.

[1429/1443 pp.], грудня 17. Индикт 7. Маєток Новоселиця Брацлавського повіту (Вінницька волость). Межовий граничний лист брацлавського державці князя Василя Сангушковича та господарських дворян, призначених великим князем Свидригайлом за скаргою К. І. Микулинського у справі визначення меж володінь його маєтків **Почапінці** і **Микулинці** з кордонами землеволодінь його сусідів-землевласників: хмільницькими боярами і брацлавськими зем'янами. Зміст другого привілею:

1531 р., серпня 5. Неполониці. Привілей великого князя Сигізмунда Старого на підтвердження попередніх привілеїв великих князів литовських Вітовта, Свидригайла і Казимира предкам зем'янина Брацлавського повіту Олексія Івановича Микулинського щодо прав на маєтки **Микулинці** (з присілками **Борків, Новоселиці, Ріг, Почапінці**), які були надані великим князем литовським Вітовтом Богданові Микулинському, з подальшим підтвердженням великим князем литовським Свидригайлом Іванові Богдановичу Микулинському та таким же підтвердженням Казимиром IV Супрунові Івановичу Микулинському; з додаванням нових привілеїв Казимира IV на село **Супрунов** і половину села **Мізяково** тому ж Супрунові Івановичу Микулинському⁵.

Спробуємо більш уважно проаналізувати опубліковані документи та історіографічні дані, що відображають представників шляхетського роду Микулинських протягом XV — початку XVII ст.; розглянемо герб Микулинських, родові пов'язання та їх землеволодіння на Східному Поділлі, а також зазирнемо у землевласницьку історію їхнього родового маєтку Микулинці до надання привілеїв — між останньою третьою XIV — першою третьою XV ст.

Микулинські — відомий і стародавній шляхетський рід Вінницької волости Брацлавського повіту на Східному Поділлі XV — першої половини XVII ст. (після 1566 р.— Брацлавського воеводства; з 1598 р.— Вінницького повіту Брацлавського воеводства). Одним із перших про Микулинських написав Едвард Руліковський (1870). Він вважав, що брацлавська шляхта виникла за часів князів Коріатовичів та Вітовта, зосереджуючи свої землеволодіння навколо Брацлава і Вінниці, зазначивши, що Богдан Микулинський отримав від Вітовта Микулинці, Борків, Новоселицю, Ріг* та Почапінці⁶. Цей Богдан Микулинський начебто був посланий Вітовтом битися з татарами, однак загинув під Брацлавом. Татари спалили Вінницький замок, а сина Богдана Микулинського Івана з дружиною захопили в полон. Князь Свидригайло викупив з полону сина Івана Богдановича Микулинського з його дружиною, а маєткові привілеї, надані Вітовтом, поновив і підтвердив своїм привілеєм. Іван Микулинський мав сина Супруна, який отримав підтвердження на отчину від великого князя литовського і польського короля Казимира IV (1440—1492) і на додаток — привілеїв на село Супрунов, яке, на думку Е. Руліковського, було закладене Супруном Івановичем Микулинським. Також від Казимира IV Супрун

⁵ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 56—58.— № 28.

* У публікації помилково надруковано „Boh“.

⁶ Rulikowski E. Przed kilkuset laty (Braclawszczyzna) // Kwiaty i owoce / Wyd. I. Trusiewicz.— Kijów, 1870.— S. 294.

Микулинський отримав привілей на половину села Мізяково. На думку Е. Руліковського, 1431 р. жив рідний брат Супруна Микулинського — Карпо Іванович Микулинський. Олехно Іванович Микулинський, який не раз бував у татарському полоні, отримав привілей від Сигізмунда Старого 1531 р. Як бачимо, Е. Руліковський просто переказав опубліковані привілеї Микулинським (див. реєстри вище). Також Е. Руліковський відзначив, що Микулинські були пов'язані родинними зв'язками з князями Четвертинськими і князями Збараськими. При цьому Е. Руліковський навів цікавий факт зі сумаріушу документів князів Четвертинських 1761 р. про те, що 1621 р. князь Стефан Четвертинський отримав „квит“ на сплату краківському каштелянові Станіславу (?) 4 тис. злотих в уплату за викуп з татарської неволі одного з Микулинських — колишнього дідича маєтку Супрунов, змушеного його продати і тримати у заставі, як можемо нині додумати, за позику грошей для викупу з татарської неволі⁷. Переказуючи далі документи, Е. Руліковський навів інформацію про те, що 1620 р. ротмістр Володимир Микулинський із жовнірами своєї роти здійснив наїзд на сусідній маєток Якушинці і ледве не вбив власника маєтку Яна Якушинського, однак наступного 1621 р., при повторному наїзді на Якушинці цей ротмістр з роду Микулинських сам був убитий. Брати вбитого — Олександр і Роман Микулинські, судилися з Яном Якушинським у справі про вбивство, проте програли справу і винуватець був виправданий⁸.

Далі опубліковані документи Микулинських продовжили вивчати учень В. Антоновича Никандр Молчановський у праці „Очерк известий о Подольской земле до 1434 года“ (1885)⁹ та Михайло Владимирський-Буданов у передмові до чергового тому „Архиву Юго-Западной России“ (1886), який стисло переповів зміст привілею Свидригайла Карпові Івановичу Микулинському, перерахувавши імена сусідів-землевласників¹⁰.

Польський історик Александер Яблоновський відносив Микулинських до одного з найпотужніших і найдавніших родів Північно-Східного Поділля, які змогли зберегти свою родову власність у цілісності до кінця першої чверти XVII ст.¹¹ А. Яблоновський першим серед істориків у своєму систематичному дослідженні князівського і шляхетського землеволодіння на Волині, Поділлі і Київщині (1897) визначив історико-географічну локалізацію землеволодіння Микулинських (як і інших шляхетських родів

⁷ Е. Руліковський наводить посилання на джерело, яким він скористався: Summariusz dokumentów, sciągających się do dóbr ukraińskich i innych skąd kolwiek wynikać mających, a sukcesją spadłych po J. O. xx. Czetwertyńskich J. W. Hrabi Krasickiego, chor. Nadw., W. X. L., staraniem i kosztem spisany 1761 r.; див.: Rulikowski E. Przed kilkuset laty (Braclawszczyzna).— S. 294, 296.

⁸ Rulikowski E. Przed kilkuset laty (Braclawszczyzna).— S. 297.

⁹ Молчановский Н. Очерк известий о Подольской земле до 1434 года: (преимущественно по летописям) / [Соч.] Н. Молчановского.— К., 1885.— С. 321.

¹⁰ Владимирский-Буданов М. Ф. Население Юго-Западной России от половины XIII до половины XV в. // Архив Юго-Западной России, издаваемый временной комиссией для разбора древних актов, учрежденной при Киевском, Подольском и Вольнском генерал-губернаторе (далі — Архив ЮЗР).— Ч. VII.— Т. 1: Акты о заселении Юго-Западной России (1386—1700) / Сост. актов В. Б. Антоновича.— К., 1886.— С. 46.

¹¹ Źródła dziejowe.— Warszawa, 1897.— Т. XXII: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. XI: Ziemie Ruskie. Ukraina (Kijów—Braclaw), dz. 3 / Opisanie przez Aleksandra Jablonowskiego.— S. 709—710.

Брацлавського воєводства) у північно-західному регіоні Вінницького повіту Брацлавського воєводства, по течії р. Жара (осада Микулинських с. Супрунов) та р. Ровець (с. Почапинці)¹², безпосередньо межуючи з Подільським воєводством уздовж Чорного шляху. Стає зрозумілим, що шляхетське прізвище Микулинських було типово відтопонімичним і походило від назви поселення Микулинці, яким володів цей шляхетський рід (суч. с. Микулинці Літинського р-ну Вінницької обл., Україна)¹³.

У сучасній історіографії польський історик Збігнев Анусік відніс Микулинських до родів Брацлавщини (серед 24 шляхетських родів регіону), які становили урядницько-майнову еліту регіону¹⁴. Він відзначив значну потужність роду у першій чверті XVII ст., два представники якого сконцентрували у своїх руках 324 дими (селянські господарства). Проте ця потужність не переросла у Микулинських в урядницькі посади, крім призначень Петра Микулинського (земський підсудок у 1566—1568 рр.)¹⁵ та Івана Микулинського (земський брацлавський писар у 1589—1613 рр.)¹⁶. Тож Микулинські шукали вихід своєї соціальної активності на початку XVII ст. у військовій справі¹⁷. Соціальні позиції Микулинських серед регіональної еліти Східного Поділля підкріплювались їхнім спорідненням з князями Четвертинськими, панами Тишкевичами і Харлінськими¹⁸.

Представники шляхетського роду Микулинських були відзначені у праці Наталії Яковенко серед персонального складу панів і бояр-шляхти Київщини та Брацлавщини кінця XV — першої половини XVI ст.¹⁹, а також серед виборних земських урядників Волинського, Київського і Брацлавського воєводств²⁰. Значної уваги Микулинським приділено у передмові Миколи Крикуна до видання „Документів Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.“²¹ Основні генеалогічні дані та інформацію про землеволодіння шляхетського роду Микулинських від середини XVI — до середини XVII ст. узагальнив і підсумував польський історик Генрик Літвін, який відніс Микулинських до кола поважних і заможних родин Брацлавського воєводства²². Г. Літвін також систематизував джерельну базу та

¹² Źródła dziejowe.— Т. XXII.— S. 709—710.

¹³ Dr. M. Miculińce // Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich.— Warszawa, 1885.— Т. VI.— S. 412; [Електронний ресурс]— Режим доступу: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Микулинці_\(село\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Микулинці_(село))

¹⁴ Anusik Z. Struktura społeczna szlachty braclawskiej w świetle taryfu podymnego z r. 1629 // Pszegled Historyczny.— Warszawa, 1985.— Т. 76.— N 2.— S. 244—245.

¹⁵ Яковенко Н. М. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). Видання друге, переглянуте і виправлене.— К., 2008.— С. 211.

¹⁶ Anusik Z. Struktura społeczna szlachty braclawskiej...— S. 246; Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 211.

¹⁷ У тарифі подимного Брацлавського воєводства 1629 р. був згаданий ротмістром невідомий на ім'я один із Микулинських. Див.: Anusik Z. Struktura społeczna szlachty braclawskiej...— S. 246; Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 264.

¹⁸ Anusik Z. Struktura społeczna szlachty braclawskiej...— S. 246.

¹⁹ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 163.

²⁰ Там само.— С. 211.— Табл. 16.

²¹ Крикун М. Вступ: Брацлавське воєводство впродовж своїх перших сорока років // Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр. / Упоряд. М. Крикун, О. Піддубняк. Вступ М. Крикун.— Львів, 2008.— С. 19, 22, 26, 30, 32, 34, 39, 74, 83, 119, 124.

²² Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Суспільний та родовий статус // Літвін Г. З народу руського. Шляхта Київщини, Волині та Брацлавщини (1569—1648) / Пер. з польськ. Л. Лисенко.— К., 2016.— С. 340—342.

генеалогічні дані з історії роду²³.

Джерельна база з вивчення цього шляхетського роду, як, власне, і більшості східнопоміських родів, значно розширилась завдяки фундаментальній публікації Миколи Крикуна та Олекси Піддубняка „Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.“, в якій документи стосовно Микулинських посіли не останнє місце. Зокрема, в них фігурують представники роду Микулинських з привілеїв Свидригайла та Казимира: Іван Богданович Микулинський²⁴, Супрун Іванович Микулинський²⁵, а також Микулинські середини — другої половини XVI ст., яким раніше приділяли значно менше уваги. Це, зокрема, Іван Микулинський²⁶, Петро Микулинський²⁷, Михайло та Іван Петрович Микулинські²⁸, Іван (Ян) Гордійович Микулинський²⁹.

Герб Микулинських

При дослідженні генеалогії шляхетських родів особливе місце посідає вивчення родових гербів та їх видозмін протягом усієї історії роду. Важливо відзначити, що Микулинські не потрапили у перший гербівник Речі Посполитої Бартоша Папроцького (обидва видання 1578 і 1584 рр.)³⁰. Уперше герб Микулинських був зафіксований у другому томі праці Шимона Окольського „Orbis Polonvs...“ (1643)³¹, проте інформація про герб і про рід не містила якихось важливих деталей ні про перших представників роду, ні про походження герба. Ш. Окольський задовольнився лише загальними міркуваннями про причини появи літери „М“ в їхньому гербі, пояснивши появу цих знаків героїчними вчинками предків, що і було відзначено у праці Н. Яковенко в контексті аналізу руських гербових легенд (у таблиці „Легенди про походження „гербів власних“ волинської, київської та брацлавської шляхти, зафіксованої наприкінці XVI — у середині XVII ст.“ і в таблиці „Легендарна підстава отримання „гербів власних“ предками волинської, київської та брацлавської шляхти“)³². При цьому походження геральдичної легенди Микулинських не вивчалися.

²³ Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Суспільний та родовий статус.— С. 361—362.— Прим. 58.

²⁴ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 284—285.

²⁵ Там само.

²⁶ Там само.— С. 1114 (іменний покажчик, документи зі с. 135).

²⁷ Там само.— С. 19, 124, 157—158, 175, 194, 284—285.

²⁸ Там само.— С. 83, 208, 284—285.

²⁹ Там само.— С. 74, 119, 196—197, 284—285, 600.

³⁰ Paprocki B. Gniazdo Cnoty, zkad Herby Rycerstwa sławnego Krolestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Litewskiego, Ruskiego, Pruskiego, Mazowieckiego, Żmudzkiego, y inszych Państw do tego Krolestwa należących Książąt, y Panow, początek swoy maią.— W Krakowie, 1578; його ж. Herby rycerstwa polskiego, zebrane i wydane r. p. 1584 / Wyd. K. J. Turowski.— Kraków, 1858.

³¹ Okolski S. Orbis Polonvs, splendoribus caeli: Triumphis mundi: pulchritudine animantium: decore aquatiliū: naturae excellentia reptilium, condecoratvs. In qvo antiqva Sarmatarvm gentilitia, pervetvstae nobilitatis polonae insignia, vetera & noua indigenatus meritorum praemia & arma, specificantur & relucēt. Nunc primum, vt Latinitati consecratus, ita claritate & veritate perspicuus.— Krakov, 1643.— Т. 2.— Р. 225—226.

³² Яковенко Н. Внесок геральдики у творення „території з історією“: геральдичні легенди волинської, київської і брацлавської шляхти кінця XVI — середини XVII століття //

Ш. Окольський відповідно до міфологізації шляхетських (сарматських) гербів архаїзував походження гербового літерного знака „М“, прославши на античну військову традицію сигніфікації військових підрозділів. Згідно з цією традицією, римляни зображали помножені літери на військових хоругвах для їх розрізнення, звідки цей звичай поширився серед ромеїв („греків“), а згодом потрапив і на Русь³³.

1. Герб Микулинських з праці Шимона Окольського „Orbis Polonus...“ (Krakov, 1643.— Т. 2.— Р. 225).
Опис герба (блазування) латинською мовою:
„Mikvlinsciorm. Delineatio: Est litera M maiuscula triplicata, vna supra aliam posita, supra supremam vero literam crux ponitur, in campo caelestino, color alijs aureus, alijs albus, super galeam autem et coronam sunt pennae Strutij“

Помітність роду Микулинських для Ш. Окольського, ймовірно, була актуалізована у першій третині XVII ст. шлюбом представниці роду (невідомої на ім'я) з князем Юрієм Станіславовичем зі Збаража Воронечьким († 1634 р.)³⁴, що й стало додатковим генеалогічним аргументом на користь потрапляння роду у новий гербівник, створений католиком-домініканцем на руських землях Речі Посполитої.

Рід Микулинських також відзначився в гербівнику польсько-литовського історика, теолога і єзуїта Войцеха Віюка-Кояловича (Wojciech Wijuk Kojałowicz, 1609—1677)³⁵. У цьому гербівнику Великого князівства Литов-

Яковенко Н. Дзеркала ідентичності. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI—початку XVIII століття.— К., 2012.— (Золоті ворота. Вип. 2).— С. 197; перша публікація: Яковенко Н. Внесок геральдики у творення „території з історією“ (геральдичні легенди волинської, київської і брацлавської шляхти кінця XVI—середини XVII століть) // Записки Наукового товариства ім. Шевченка (далі — Записки НТШ). Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін / Ред. О. Купчинський.— Львів, 2010.— Т. CCLX, кн. 1.— С. 289, 294.

³³ Okolski S. Orbis Polonus...— Т. 2.— Fol. 228: „[...] gdzie przydaie, że u Ryzmian dla różnicy chorągwi woiennych, tak znacono proporce, zkad ten zwyczay przeniósł się do Greków, a od tych do Rusi“.

³⁴ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 341 (Генеалогічна схема: „Князі Гедиміновичі (Ольгердовичі): Порицькі, Воронечькі, Войни Воронечькі“).

³⁵ Wijuk-Kojałowicz W., ks. S. J. Herbarz rycerstwa W[ielkiego] X[ięstwa] Litewskiego tak zwany Compendium czyli o klejnotach albo herbach których familie stanu rycerskiego w prowincjach Wielkiego xięstwa Litewskiego zażywają— Kraków, 1897.— S. 172.

ського герб Микулинських подано як відміну герба „Могила“, до яких В. Віюк-Коялович відносив князів Масальських, Баків, Хмельницьких³⁶. Герб Микулинських описано так: „Інші доми з різними відмінами того клейнода („Могила“.— В. П.) вживають. Деякі кладують три літери, а на третю [літеру кладуть] хрест. Поле [щита] блакитне, на шоломі п'ять страусиних пір'їв. Цього клейнода (герба) уживають Микулинські“³⁷.

2. Герб Микулинських „Могила, відміна“ з праці Войцеха Віюка-Кояловича (1897)

3. Герб шляхетського роду Микулинських (Mikulinski herb) з праці К. Несецького 1740 р.
Опис герба (блазування):
„В блакитному полі три літери „М“ у збільшенні одна над другою, а над найвищою літерою хрест (білий або золотий). Над шоломом і короною п'ять страусиних пір'їв“

Каспар Несецький 1740 р., в третьому томі своєї праці, повторив опис герба Микулинських та подав геральдичний опис герба (блазування) з посиленням на Ш. Окольського, повторивши услід за ним геральдичні міркування щодо античної традиції виникнення герба³⁸.

Олег Однороженко подає блазування герба Микулинських так: „На блакитному полі золотий знак у вигляді трьох літер М в стовп під хрестом; над щитом шолом під шоломовою короною, в нашоломнику п'ять страусових пер, навколо щита блакитно-золотий намет (герб Могила друга, відмінний)“³⁹. Як бачимо, перші геральдисти Речі Посполитої (Б. Пап-роцький, Ш. Окольський, В. Віюк-Коялович) оминули легендарні корені історії роду й „не помітили“ героїчного минулого шляхетського роду Ми-

³⁶ Wijuk-Kojałowicz W., ks. S. J. Herbarz rycerstwa W[ielkiego] X[ięstwa] Litewskiego...— S. 171.

³⁷ Там само.— S. 172.

³⁸ Niesiecki K. Korona Polska przy złotey wolności starożytnemi rycerstwa polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego kleynotami, najwyższemi honorami, heroicznym męstwem y odwagą, wytworną nauką, a nayperwiey cnotą, pobożnością y swiatobliwością ozdobiona. Potomnym zaś wiekóm na zaszczyt y nieśmiertelną sławę pamiętnych w tey Ojczyźnie synow podana.— Lwów, 1740.— Т. III.— S. 263—264.

³⁹ Не опубліковано, з листування.

кулинських, згідно зі сарматським топосом героїзації військових подвигів на службі литовських князів чи польських королів. Так само Ш. Окольський та К. Несецький не змогли передати нащадкам або нічого не знали про їхню гербову легенду. Лише К. Несецький відзначив кількох представників роду та навів персоналії з кінця XVI ст., без вказівки на родинні пов'язання. Зокрема, було названо ім'я Романа Микулинського „в повіті Вінницькому“*, брацлавського писаря Миколу Микулинського**, який був послом на сейм 1589 р. та підписав якусь бендзінську (?) транзакцію („transakcyя Będzińska“); брацлавського земського писаря Івана Микулинського — податкового поборцю, призначеного сеймом 1591 р. Далі К. Несецький згадав Романа Микулинського, зафіксованого згідно з поборовим реєстром Брацлавського воєводства 1629 р.⁴⁰; а також Олександра Микулинського***, який фігурує у коронній Конституції 1638 р., та чернігівського чашника Владислава Микулинського з 1705 р.⁴¹

Герб Микулинських має типологічні зв'язки з іншими подібними руськими гербами XVI—XVIII ст. На нашу думку, назва герба „Микулинський“ та його зображення виникли від першої літери прізвища „М“, подібно до герба Масальських, прізвище яких також починалось з літери „М“. Тобто, їхній герб мав виникнути не раніше того часу, з якого вони почали іменуватися відтопонімичним прізвищем. Герб Микулинських схожий на герби тих київських, волинських і подільських князів, панів і зем'ян, в основі зображення яких лежав прорис літери „М“ і був подібний до: 1) герба литовсько-волинської гілки князів Масальських (літера „М“ з хрестом (герб „Могила“); 2) герба дубенського намісника князя В.-К. Острозького Гнівоша Вороновича: літера „М“, над якою височіє літера „Т“, або тамга, з'єднана вериткально⁴²; 3) герба київських зем'ян Волчковичів з Овруцької волости (Київський повіт): літера „М“ зі стрілою з літери вгору вістряем; 4) герба київських зем'ян Суринів: літера „М“ з двоорогим місяцем (Сатурном?) над ним⁴³.

У XIX ст. уперше промальовку герба Микулинських у своїх геральдичних нотатках зробив Вацлав Руліковський (без датування і ідентифікації персоналії)⁴⁴.

* Роман Іванович Микулинський († після 1648 р.), син Михайла Петровича Микулинського (†1581 р.) — див. генеалогічну схему далі.

** Помилка в імені. Йдеться про брацлавського земського писаря Івана Петровича Микулинського (†1614 р.), який згадується у К. Несецького далі за текстом.

⁴⁰ Źródła dziejowe.— Warszawa, 1894.— Т. XX: Ziemie Ruskie. Ukraina, dz. 1.— S. 134. Роман Микулинський сплачував із частин у Микулинцях і Борках і повністю з Новоселиці — разом із 196 димів. Крім нього, іншими частинами у Микулинцях і Борках 1629 р. володіла Анна з Микулин Бушковська — разом 27 димів із двох частин у двох мастках.

*** († 1639 р.), син Яна (Івана) Михайловича Микулинського — див. генеалогічну схему Микулинських далі за текстом.

⁴¹ Niesiecki K. Korona Polska przy złotey wolnosci.— Т. III.— S. 263.

⁴² Алфьоров О., Однороженко О. Українські особові печатки XIV—XVIII ст. за матеріалами київських архівосховищ.— Харків, 2008.— С. 88: „В полі печатки ренесансовий щит, на якому знак у вигляді з'єднаних між собою літер **Т** і **М**“.

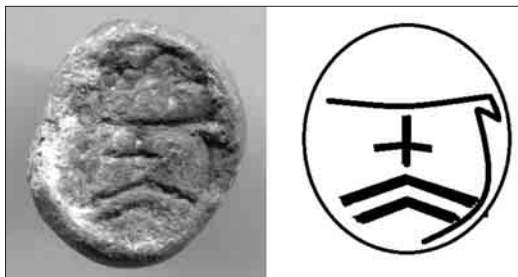
⁴³ Однороженко О. Шляхетська геральдика Київської землі XV — перші половини XVII ст. за архівними джерелами та матеріалами сфрагістичної колекції Музею Шереметьєвих // Сфрагістичний щорічник.— К., 2012.— Вип. 2.— С. 117—120.

⁴⁴ Однороженко О. Гербовник Вацлава Руліковського: Геральдичні виписи / Zbiór notat genealogiczno-heraldycznych Wacława Rulikowskiego: notaty heraldyczne.— Харків, 2008.— С. 84.

4. Промальовка герба
Микулинських,
яку зробив В. Руліковський⁴⁵

межі XV—XVI ст., що нині зберігається у сфрагістичній колекції „Музею Шереметьєвих“ (Київ, країна). Цю матрицю О. Однороженко ідентифікував як печатку невідомого на ім'я брацлавського зем'янина Микулинського: „В полі печатки іспанський щит, на якому знак у вигляді хреста над двома вістрями“⁴⁸. Цей сфрагіс засвідчує брак в уживанні Микулинськими герба у вигляді двох (трьох) літер „М“ (розташованих одна над одною, з хрестом над літерами посередині) до середини — другої половини XVI ст.

5. Матриця і промальовка печатки брацлавського зем'янина Микулинського кінця XV — початку XVI ст., знайдена в с. Микулинцях. Зберігається: Музей Шереметьєвих (Київ, Україна)

⁴⁵ Papiery Wacława Rulikowskiego. Tom III, część III: Zbiór notat genealogicznych (manuscripta instituti Ossoliniani. II, 7444, część III). Оpubл.: Однороженко О. Гербовник Вацлава Руліковського...— С. 84.

⁴⁶ Piekosiński F. Herbarz szlachty polskiej wieków średnich.— Kraków, 1905.— S. 227—228.— N 1347. Дякуємо Олегові Однороженку за надану інформацію та опис блазування герба.

⁴⁷ Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. AZ, N 279, st. 154 (1597). Дякуємо О. Однороженку за надання цієї унікальної інформації.

⁴⁸ Музей Шереметьєвих. МС-1941. Датування і опис печатки визначив О. Однороженко: печатка овальна, розмір 14,5×12 мм; масивна пластина, спаяна з пласкою прямокутною ручкою з круглим отвором у верхній частині; мідний сплав; лиття; гравіювання; вага 10,7 г.

Таким чином, на підставі геральдики Микулинських та сфрагістичних пам'яток доводимо висновку про те, що відомий за гербівниками герб Микулинських з трьома літерами „М“ виник у першій половині XVII ст. У другій половині XVI ст. він мав дві літери „М“, а у XV — першій третині (половині?) XVI ст. Микулинські користувалися давнім руським гербом. Новий герб, імовірно, взяли собі син Олехна Супруновича (Івановича) Микулинського — Петро Олехнович († 1570 р.) та онук Олехна Супруновича — Іван Гордійович († 1594 р.), що збігається з періодом „прізвищевої революції“ та гербової трансформації руської (української та білоруської) шляхти у ході творення Речі Посполитої.

Землеволодіння Микулинських у Брацлавському повіті (Вінницька волость/повіт)

Згідно з ревізією Вінницького замку 1545 р., Олехно Микулинський виконував замкову повинність з оправи двох замкових городень з двох своїх маєтків *Микулина* і *Супрунова*: „Олехна Микулинского городня з ыменья его Микулина“⁴⁹. Проте зі Супрунова городня опраправлялася спільно зі замковим селом Мізяково, а сам маєток Супрунов перебував у заставі іншого шляхтича — Бабинського: „за петничанскою [городнею] — городня людей замковыхъ мезиковцовъ а Микулинъского зъ Супрунова, которое теперь Бабинский держить в заставе“⁵⁰.

За даними ревізії Вінницького замку 1545 р., по чоловічій лінії фігурує лише один Микулинський — Олехно, якого можемо ототожнити зі сином Супруна Івановича Микулинського на підставі акта від 16 лютого 1523 р. За цим нотаріальним актом, брацлавський зем'янин Василь Романович Ободенський записав своєму дядькові по материнській лінії Юхнові Семеновичу Кішці маєтки Черемошну, Ігнатовці і Фалькове у Брацлавському повіті⁵¹; свідком-печатарем цього акта виступив пан Олехно Супрунович⁵². Відсутність маєткового прізвища у ролі свідка-печатаря 1523 р. може свідчити про те, що печатка Олехна Супруновича, якою він засвідчував акт, не містила зображення двох чи трьох літер „МММ“ (взаємовкладених, одна над одною), а от хрест міг існувати (див. печатку, знайдену у с. Микулинцях), а вживання маєткового прізвища „Микулинський“ ще не набуло поширення у шляхетському середовищі. Відтак, можемо висунути гіпотезу, що „двор Івана Микулинського“ був збудований, імовірно, дідом Олехна Супруновича Микулинського і батьком Супруна Івано-

⁴⁹ Литовська метрика. Книга 561. Ревізії українських замків 1545 року (далі — Ревізії українських замків 1545 року) / Підгот. В. Кравченко.— К., 2005.— С. 214.

⁵⁰ Там само.

⁵¹ Усі три маєтки згадуються в ревізії Вінницького замку 1552 р. серед інших маєтків Кішків, які лежали спустошеними у Брацлавському повіті і були у використанні болохівських *уходників*: „Селища их пустыя въ Браславскомъ повете на имя: Пальчиковъ, Чозовъ, Плисковъ, Хановъ, Осипковъ, Воробевцы, Хвальковъ, Черемошны, Игнатовцы, Шпековъ, Деремцинцы, Кобылая, которые болаховцы тамъ по тыхъ селищахъ уходы дають им от того по 3 або по 4 гроши. Того всего приходит им иногда по 4 копы грошей. А в месте Браславскомъ мели они шестьдесятъ человекъ, которые давали имъ на годъ каждый по 12 грошей, а по третиннику овса“ (Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1.— С. 610).

⁵² Archiwum książąt Lubartowiczów-Sanguszków w Sławucie / Wyd. nakładem właściciela pod kier. Z. L. Radziwińskiego przy współudziale P. Skobelskiego i B. Gorczaka.— Lwów, 1890.— Т. III.— S. 247.— N CCLIV.

вича Микулинського, який (Супрун) отримав привілеї від Казимира: підтвердження привілею Свидригайла та привілеї на половину Мізяково і Черепашинці. Відтак, по батькові Іванович Олехна з підтвердного привілею Сигізмунда Старого Олехнові Микулинському від 1531 р. є не іменем його батька (по батькові Олехно був Супрунович), а родовим прізвиськом від зачинателя роду Івана Богдановича Микулинського, який, за легендою підтвердного привілею Сигізмунда Старого від 1531 р., отримав привілеї від Свидригайла на мастки Микулинці (з присілками) та Почапінці⁵³. Якщо ж поглянути на родовід Микулинських (див. далі генеалогічну схему), то стає очевидною повторюваність із покоління в покоління характерного родового імені Іван, яке стає сигніфікатором родозачинателя. Це непрямо вказує на те, що саме Івана Микулинського розглядали як засновника роду, а не його батька Богдана, який буцімто першим отримав привілеї на Микулинці і Почапінці від Вітовта (за легендою привілею Сигізмунда Старого 1531 р.)⁵⁴.

По жіночій лінії з роду Микулинських ревізія Вінницького замку 1545 р. зафіксувала невідому на ім'я дружину Олександра Дмитровича, який на той час перебував у полоні в Орді „Александровая Дмитровича Микулинская, которое муж ув Ордѣ поиман“⁵⁵. Це означає, що рід Микулинських був споріднений з вельми поважним киево-подільським панським родом Олександровичів (відгалуження Кмітичів, Черленковських, Вороновицьких)⁵⁶. Ким вона доводилась Олехнові Супруновичу (Івановичу/Угриновичу) Микулинському, важко сказати. Якщо вона було його донькою, то її можна ототожнити зі Софією (Зофією) Олехвною, яка була одружена з Богданом Слупицею⁵⁷ і востаннє — з Ярмолюю (Єрмолюю) Мелешком Залеським.

Згідно з ревізією Вінницького замку 1552 р., Микулинцями і Почапінцями володіла „пани Микулинская“, „пани Духна Микулинская“ або спільно „паны Микулинские“⁵⁸. Очевидно, йдеться про спільне володіння дітей Олехна Микулинського Петра і Гордія та, напевно, їхньої тітки і сестри батька Духни. Спільно брати володіли *Микулинцями* з присілками *Борків* і *Новоселиця* (присілок *Ріг* не згадано), тітка Духна володіла *Почапінцями*⁵⁹, а також вінницькими міщанами, які селилися на міських

⁵³ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 56—58.— № 28. Див. реєстр на початку статті.

⁵⁴ Там само.

⁵⁵ Ревізії українських замків 1545 року.— С. 213.

⁵⁶ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 162, 178, 208, 265; Літвін Г. Панські роди Київщини. Майновий статус // Літвін Г. З народу руського...— С. 338—339.

⁵⁷ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 287.— № 101. Заява від 3. 02. 1581 р. Семена Богдановича Слупиці від себе, від своєї матері Єрмолиної Мелешкової Зофії Микулинської про знищення масткових документів у пожежі Вінницького замку 5 жовтня 1580 р.

⁵⁸ Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1: „[...] село пани Микулинской Почапінцы, потомъ село пани Микулинской Микулинцы“ (С. 602); „село пановъ Микулинских на имя Микулинцы, Борковъ, Новоселица; в тых трех селехъ людей всех осемдесят...“ (С. 609); „село пани Микулинской Почапінцы...“ (С. 610).

⁵⁹ Там само.— С. 610. У селі мешкали данники — 25 господарств („людей данныхъ польтретяцать“). З кожного господарства сплачували по 4 гроші і по 3 третинники вівса; на рік три дні виконували роботу на панський двір. Крім данників, мешкали і вільні люди — чотири господарства: „а чотыри чоловіки слободныхъ — тые ничего не даютъ“.

землях Микулинських⁶⁰, тоді як маєток *Супрунов* перебував у заставі у Бабинського*. Серед зем'янських дворів міста („дворы землянские в месте“) Микулинським належав двір, який мав особову назву („Ивана Микулинского двор“)⁶¹. Отже, ім'я Іван було ідентифікатором міського двору Микулинських у Вінниці, який описували ревізори 1552 р. Цей Іван, думається, уже не жив на той час — двір носив його ім'я (так само і „Кмитин двор“) як зачинателя роду й тому його можна ідентифікувати з дідом чи прадідом Олехна Микулинського, який першим збудував (чи відбудував) міський двір у Вінниці, був власником міських земель і який міг отримати привілей від Свидригайла (див. реґест).

Село Супрунов. У ревізії 1552 р. зазначено, що село *Супрунов* надано в держання Микулинському за часів урядування троцького каштеляна і гетьмана Великого князівства Литовського (далі — ВКЛ) князя К. І. Острозького (вінницький, брацлавський і звенигородський староста в 1497—1530 рр.), тобто до 1530 р. Отже, до того часу Супрунов перебував у замковій юрисдикції (спільна городня із замковим селом Мізяково). Стає очевидним, що село Супрунов як замкове село Вінницького замку не могло бути у володінні Микулинських принаймні до урядування князя К. І. Острозького, який, власне, і надав Супрунов одному з Микулинських: „Села замковые розданы земляномъ отъ старостъ: село Супруновъ за держанья князя Константина Острозского отдано Микулинскому“⁶². І хоч ім'я цього Микулинського, який отримав Супрунов за службу князю К. І. Острозькому, не було названо, проте, як ми побачимо з подальшого викладу дослідження, ним був той же Олехно (Олексій) Микулинський, який помер між 1545 і 1552 рр. (він не згадується у ревізії Вінницького замку 1552 р.). Десь у 1560-х рр. маєток Супрунов у Бабинського викупив син Олехна Микулинського Петро за 600 (!) кіп грошів⁶³.

Очевидно, що надання Супрунова Микулинським за старостування князя К. І. Острозького суперечить даним привілею Казимира IV на Супрунов Супрунові Івановичу Микулинському, згаданому у підтвердному привілеї Сигізмунда Старого 1531 р. (див. реґест). Чи не було так, що Микулинські володіли Супруновим тимчасово, втративши його, скажімо, внаслідок татарських спустошень, а згодом знову набули від князя К. І. Острозького як вінницького старости? Чи не було ніякого Казимиrowого надання?..

⁶⁰ Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1.— С. 605 (згідно з реєстром „Мещане господарские и землянские рядом, яко сидят дома своими“, в якому були перелічені імена міщан упереміш й тому виокремити, скільки міщан були підданими вінницьких зем'ян, зокрема „паней Микулинской“, вкрай важко. Крім Микулинської, згадані інші зем'яни, на землях яких сиділи вінницькі міщани: Кошки, Клещовські, Вороновицькі, Кордиші).

* В усіх трьох селах загалом нараховувалося 80 селянських господарств, з числа яких 6 господарств сплачували по 12 грошів та по 4 *третинники* вівса, а решта 76 господарств — по 4 гроші і по 4 *третинники* вівса. Крім того, піддані селяни зобов'язувалися працювати по три дні на рік. Раз на чотири роки вони сплачували 60 кіп грошів за спуст ставу і вилов риби. У Микулинцях також були млин, церква і мешкав священник; мешкало 18 вільних селян, які нічого не сплачували.

⁶¹ Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1.— С. 608.

⁶² Там само.— С. 611.

⁶³ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 285.— № 99 — згадка з реґесту документів, знищених у пожежі Вінницького замку 8 жовтня 1580 р.: „[...] листъ на шестсотъ коп грошей, што отец их (Михайла та Івана Петровичів Микулинських Петро Микулинський.— В. П.) за Супруновъ дал Бабинскому“.

Село Мізяково. Крім села *Супрунов*, Казимир, згідно з підтвердним привілеєм Сигізмунда Старого 1531 р. (див. реґест), надав Супрунові Івановичу Микулинському ще й половину села *Мізяково*. Однак ревізія Вінницького замку 1545 р. засвідчує, що *Мізяково* — це село замкового підпорядкування — єдине, яке залишилось для утримання старости та його слуг⁶⁴. У цьому селі було ставкове господарство та працював млин⁶⁵. Так само і ревізія Вінницького замку 1552 р. зараховує село *Мізяково* до Вінницького замку серед прибутків вінницького старости („доходь старостинь“), де містився млин⁶⁶. Далі за текстом ревізії Вінницького замку 1552 р. ревізори позначили село *Мізяково* у замковому підпорядкуванні: „Села замковые: село Мезяково“⁶⁷. *Мізяковці* як королівські піддані фігурують у присяжному реєстрі, складеному після 16 червня 1569 р., шляхти Брацлавського воєводства (Брацлавського і Вінницького повітів), а також міщан Брацлава і Вінниці, які присягали на вірність польському королю після приєднання Брацлавського воєводства до Польського Королівства: „[...] піддані його королівської милости волости замку Вінницького з села Мізяково атаман з кількома мужами статечними присягнув, сам спільно з усіма і за всіх своїх братів“⁶⁸. А 27 квітня 1570 р. шляхтич Гнівош Дмитрович Стрижовський присягнув перед королівськими комісарами щодо своїх межових знаків з маєткою Стрижавка з королівським селом *Мізяково*⁶⁹. В його архіві зберігався лист брацлавського і вінницького старости князя Іллі Костянтиновича Острозького (1530—1541) про розмежування замкового (господарського) села *Мізяково* і маєткою Стрижавка⁷⁰.

⁶⁴ Ревізії українських замків 1545 року.— С. 217: „[...] село Мезяковци, которое только одно к замку тягнетъ, повинни робыты, окромъ городенъ, гридню, кухню, лазню, пекарню, холодникъ на замокъ. А к тому сѣно косетъ и гребутъ один д(е)нь, а инъшее работы никоторое з нихъ не кажутъ. А готового плату польторы копы грошей дають, и тежъ, коли потреба вкажетъ, повинни при старосте на службу ездити“.

⁶⁵ Там само.— С. 214, 218: „[...] млыны, которые суть к замку: один на (ріці.— В. П.) Богу, а другий в Мезиковѣ [...] С которыхъ, деи, млыновъ не только самъ староста ис почтом своимъ выховатися (тобто на утримання.— В. П.), але и врадникъ его поживитися чимъ не маеть“.

⁶⁶ Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1.— С. 603: „Млыны: [...] третий в селѣ Мезяковѣ на рѣцѣ Згари, две коли на мливо, третяя — ступа. А идѣтъ отъ млина мѣра десятая: з тяхъ — старосте двѣ, третяя — млынару. А бывет з млыновъ тяхъ змерокъ (вінницькому.— В. П.) старосте хлеба на выхованье почту его з потребу. При млынахъ тяхъ, у ставовъ подъ местомъ, на Богу гать. А на Венницы греблю мещане городские и землянские робятъ вси, а въ Мезякови на Згари гать гатятъ мезяковцы“.

⁶⁷ Там само.— С. 608: „Село Мезяково: човековъ — 4; повинни люди тые в погоню за людьми неприятельскими ходити зъ дымку каждого по чѣловеку, а довѣдыватися о войску татарском и шляху ихъ стеречи у вѣрхъ Дѣсницы речки, а въ Острицы, гдѣ шляхъ идеть на Базаровъ бродъ, винни тежъ сено косити на замокъ день и попратати кошенье свое. А дають старосте на годъ со всего села полторы копы грошей. А где посол до волохъ идеть, тогды оны со всего села выправуютъ человека одного на кони при послѣ оном. Винни теж робити до замку здавну: кухню, холодникъ. А тяхъ часовъ принужаны робити и стайну, и избу чорную, и ледницу. Винни теж робити в замку городню и подводы давати, яко вышей писано. Корчмы в томъ селе двѣ. Плату з нихъ идеть старосте на годъ по 4 копы грошей“.

⁶⁸ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 161. Згадка „отамана“ серед сільської адміністрації *Мізякова* вказує на архаїчний пережиток ординської системи управління, який залишився в ході формування замкового господарства і старостинської адміністрації.

⁶⁹ Там само.— С. 171.— № 23; Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1.— С. 231.

⁷⁰ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 272—274.— № 90.

1579 р., за рік до пожежі Вінницького замку, Мізяково, яке перебувало у держанні брацлавського і вінницького старости, так само належало до королівщини — з нього були призначені селяни для несення військової служби⁷¹. „Піддані волості Вінницької з сіл Мізякова і Хижинець“ згадуються 1582 р.⁷² 23 червня 1597 р. фіксується скарга брацлавського, вінницького і звенигородського старости Юрія Струся з Комарова на Лаврина Пісочинського про втечу королівських підданих з „ьменя его королевское милости з села Мизякова“ до маєтку останнього Жорнища⁷³. З 1604 р., від 3 квітня—11 вересня королівське село Мізяково перейшло у пожиттєве володіння галицького каштеляна Юрія Струся з Комарова (Вінницьке і Звенигородське староства були передані ним у пожиттєве володіння королівському дворянинові і брацлавському старості Валентієві Александру Калиновському)⁷⁴. А 7 грудня 1604 р. хмільницький староста Миколай Струсь з Комарова, після смерті галицького каштеляна Юрія Струся з Комарова, отримав село Мізяково у пожиттєве володіння за привілеєм польського короля Сигізмунда III Вази⁷⁵. Однак він не міг уступити у володіння селом Мізяковим через перешкоди і судовий позов брацлавського і вінницького старости Валентія Александра Калиновського⁷⁶. Декретом королівського суду від 15 квітня 1606 р. село Мізяково повернуто під юрисдикцію Вінницького замку і волости, під управління брацлавського і вінницького старости Валентія Александра Калиновського, а привілей на село Мізяково, даний хмільницькому старості Миколаю Струсю з Комарова, було скасовано королем⁷⁷. Привілеєм від 2 травня 1606 р. брацлавський, вінницький і звенигородський староста отримав привілей від Сигізмунда III Вази на пожиттєве володіння селом Мізяковим, „которое село же есть здавна в старостве Вѣнницком, на котором и вшеляких до того староства належностях и пожитках певная сума есть внесена, такъ теж и на том селѣ Мезякове ростягається“⁷⁸. Таким чином, ні про яке володіння селом Мізяковим Микулинськими у XVI ст. не може бути й мови. Чим тоді пояснити надання половини села Мізякова у привілей великого князя Казимира, наданого Супрунові Івановичу Микулинському? Варіантів відповіді може бути кілька: а) Супрун Іванович отримав від Казимира половину села Мізяково у пожиттєве володіння, і після його смерті воно повернулося під замкову юрисдикцію; б) привілей Казимира підробний. Якщо перший варіант достовірний, тоді Супрун Іванович мав отримати частину Мізякова за службу, скажімо, вінницького намісника або його урядника, або просто у держання за службу (*tenuta*). Однак це тільки припущення. Татарські спустошення кінця XV — початку XVI ст. могли перервати тяглість володіння і його поновив князь К. І. Острозький як вінницький староста.

⁷¹ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 235; Архив ЮЗР.— К., 1905.— Ч. VII.— Т. 3: Акты о заселении Юго-Западной России XVI—XVII вв. / Под ред. М. Ф. Владимирского-Буданова.— С. 24.

⁷² Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 305.— № 114.

⁷³ Там само.— С. 681.— № 284.

⁷⁴ Там само.— С. 893.— № 419; С. 911.— № 425.

⁷⁵ Там само.— С. 922.— № 431.

⁷⁶ Там само.— С. 956.— № 454.

⁷⁷ Там само.— С. 1007.— № 485.

⁷⁸ Там само.— С. 1021.— № 488.

**Межовий лист обводу границь вінницьких міщан з „двірцем“
Кмітичів від 25 травня 1530 р.**

До нас дійшов ще один документ межового граничного суду, в якому Олехно Микулинський іменується Угринович (тобто не Іванович, як у підтвердному привілеї Сигізмунда I 1531 р. О. І. Микулинському і не Супрунович, як у продажному листі 1523 р. Тут патронім „Угринович“ радше вказує на те, що його батько (Супрун Іванович Микулинський) служив в Угорському Королівстві, а син був названий за місцем рицарської служби батька. Так, наприклад, у практиці іменування синів у XVI ст. трапляються приклади найменування за службовою ознакою батька: „старостич“, „воеводиц“, „хоружич“ тощо. Документи Литовської Метрики донесли до нас факт служби в Угорському Королівстві перед 1496 р. брата зем'янина Овруцького повіту Михайла Волчковича, який відмовлявся брати участь у судовому спорі з господарським зем'янином Русиним за маєток Сільце в Овруцькому повіті без участі брата: „И он на тотъ час не хотелъ ся съ нимъ (Русином.— В. П.) росправити въ томъ, штожь братъ его мешкаеть во Вгрехъ“⁷⁹.

Якщо вести мову про Олехна Угриновича Микулинського, то він фігурує у граничному судовому листі вінницьких міщан від 25 травня 1530 р. у ролі комісарського судді з руки вінницького вїйта та міщан у справі проти Семена Кмітича, його сестри Анастасії Іванової Дубицької та двоюрідного брата Олександра Дмитровича* (зачинателя роду Черленковських)⁸⁰, щодо неправомірного володіння „двірцем Кмітичів“ на землі міської юрисдикції поблизу Вінниці⁸¹. Цей документ докладно проаналізовано у праці Віктора Отомановського в контексті формування міської громади Вінниці та її землевласницьких прав⁸². Олехно Угринович (він же Супрунович)** Микулинський виступає на боці вінницьких міщан у їхньому спорі з Кмітичами, беручи участь у процедурі межкування земель (і Микулинські, і Кмітичі були міськими землевласниками)⁸³. За цей „Кмитин дворець“ тривала боротьба і надалі⁸⁴, оскільки він лежав на важли-

⁷⁹ Русская историческая библиотека, издаваемая Археографическою комиссиею.— Петербург, 1910.— Т. XXVII: Литовская Метрика.— Кн. 2.— Отд. 1.— Ч. 1: Книга записей.— Т. 1.— Стб. 646.

* Він був одружений з дочкою (?) Олехна Угриновича / Супруновича Микулинського Софією (Зофією) і на 1545 р. перебував у татарському полоні (див. раніше).

⁸⁰ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 178; Поліщук В. Публікація акту на продаж маєтків у Вінницькому повіті у 1626 р.: до історії землеволодіння східнопоміських шляхетських родів Черленковських, Житинських, Хруслінських (не опубліковано).

⁸¹ „Дворець“, імовірно, перебував у спільному володінні різних гілок Олександровичів. Див.: Архив ЮЗР.— К., 1890.— Ч. VII.— Т. 2: Акты о заселении Юго-Западной России (1471—1668 гг.) / Под ред. М. Ф. Владимирского-Буданова. Предисл. М. Ф. Владимирского-Буданова.— С. 14.

⁸² Отмановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. Історичне дослідження.— Вінниця, 1993.— С. 124.

** У даному разі документи демонструють типове для того часу варіативне особове іменування, коли патронім може позначати або діда (Іванович), або батьківську чи дідівську службу (батько/дід служив в Угорському Королівстві, отже, син/онук — Угринович), ну і, власне, по батькові (Супрунович).

⁸³ Отмановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 49, 57, 66, 69, 125, 171, 200.

⁸⁴ Там само.— С. 212 (1566 р., липня 28. Люблін.— Лист Сигізмунда Августа старості луцькому, брацлавському і вінницькому князю Б. Ф. Корецькому з оголошенням дозволу брацлавському воеводі і житомирському старості князю Романові Федоровичу Сангушкови-

вому північно-західному торговельному шляху, так званому „Вінницькому гостинцю“, який прямував у Західну Європу через Волинь, Польщу або у Литву і на Балтійське узбережжя⁸⁵.

Персоналії шляхетського роду Микулинських у XVI ст.

Проналізувавши найраніші і найсуперечливіші згадки перших представників шляхетського роду Микулинських у XV — першій половині XVI ст., розглянемо персоналії шляхетського роду Микулинських другої половини XVI — початку XVII ст., тобто з того часу, коли документи дозволяють ідентифікувати їх однозначно. Йдеться про період одразу після утворення Брацлавського воеводства (1566) та його приєднання до Польського Королівства і стосується перших поколінь Микулинських після Люблінської унії 1569 р.

Петро [Олехнович] Микулинський. Він був однією з найповажніших постатей у повіті, ставши першим земським підсудком Брацлавського земського суду (з 1566 р.)⁸⁶. Однак посідав він цей уряд недовго — лише 2—3 роки, оскільки вже 1569 р., тобто ще до Люблінської унії, цей уряд належав Андрію Семеновичу Садовському⁸⁷. У 1568—1570 рр. Петро Микулинський — поборця Брацлавського воеводства із збирання податків зі шляхетських маєтків; під час виконання службових обов'язків він мав об'їжджати маєтки і збирати податкові гроші від землевласників усього воеводства⁸⁸. В його шляхетському архіві зберігались дві справоздачі („квити“) від підскарбіїв за зібрані податкові гроші. Один „квит“ податкової звітності до Люблінської унії 1569 р., коли Брацлавське воеводство перебувало ще у складі ВКЛ, а другий „квит“ був отриманий уже з Коронного Скарбу — у перший рік після унії: 1) „квитъ подскарбего Великого князства Литовского небожчика пана Нарушевича под печатью и с подписом руки его, которымъ Петра Микулинского з выбиранья побору въ воеводстве Браславскомъ учиненья личбы достаточне до скарбу его

чу мати вільну корчму у „Кмітиному дворі“ у місті Вінниця („[...] при дворе нашем речономъ Кмитинскомъ дворе, у Веницы лежачом, которые его милости от нас держить, корчму вольною мети“) та наказом не чинити перешкод брацлавському воеводі у веденні господарської діяльності на „Кмітиному дворі“. Лист великого князя був викликаний скаргою князя Р. Ф. Сангушковича на князя Б. Ф. Корецького як вінницького старосту за те, що останній перешкодив вінницьким міщанам і зем'янам відвідувати корчму на „Кмітиному дворі“, приводячи брацлавського воеводу до збитків. Як відзначав В. Отомановський: „[...] на території Вінницького повіту „Вінницький гостинець“ проходив через Літинську „державу“ і, безперечно, гостра боротьба 1566 р. (ймовірно, друкарська помилка, треба 1566 р.— В. П.) між вінницьким старостою та брацлавським воеводою за право на вельми прибуткову корчму при так званому „Кмитинському дворі“ (якраз при збігові північно-західних та південно-західних шляхів) пояснюється інтенсивністю торговельного обігу саме на цих шляхах“. Отомановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 187.

⁸⁵ Там само.— С. 253.

⁸⁶ Про брацлавські земські уряди шляхетського самоврядування див.: Крикун М. Земські уряди на українських землях у XV—XVIII століттях // Записки НТШ. Праці Історично-філософської секції.— Львів, 1994.— Т. ССХХVIII.— С. 106—110.

⁸⁷ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 211.

⁸⁸ Документи Брацлавського воеводства 1566—1605 рр.— С. 175.— № 25 („[...] его милость пан Петръ Микулинский, на тот час поборца его королевское милости воеводства Браславского“ як свідок-печатар акта); Крикун М. Г. Вступ: Брацлавське воеводство впродовж своїх перших сорока років.— С. 124.

королевское милости квитоваль⁸⁹; 2) другий „квит“ про передачу податкових грошей до Коронного Скарбу від коронного підскарбія: „Другий квитъ подскарбега коронного небожчика пана Собка⁹⁰, под печатью и с подписомъ руки его, которымъ квитовал з выбиранья побору в томъ же воеводстве Браславскомъ через небожчика Петра Микулинского, отца их, з учиненья до скарбу личбы сына его Михайла Микулинского“⁹¹.

1569 р. Петро Микулинський, як і вся шляхта Брацлавського воеводства, присягнув на вірність польському королю після укладання Люблінської унії⁹². Причому, що дуже важливо, його ім'я відкривало список шляхти Вінницького повіту, а це однозначно вказує на найвищий щабель у соціалній ієрархії регіону. Крім нього, з числа Микулинських 1569 р. присягу склала вдова Гордія Микулинського (не названа по імені — „пани Гордеевая Микулинская“⁹³, ймовірно, Пелагія (Полагія) Іванівна Вороницька, невістка Петра Микулинського, див. далі).

Наприкінці 1569 — на початку 1570 р. (власне, до 6 січня 1570 р.) за наказом Сигізмунда Августа проведено обвід кордонів Брацлавського воеводства з Київським і Подільським воеводствами, зокрема з Хмільницьким староством останнього, з яким межували маєтки Микулинських: ревізори описали границі маєтків, які проходили по кордонах Брацлавського воеводства, — серед них зазначено й маєток Петра Микулинського *Почапинці*, який межовав зі селом *Слобідка* Барського староства вздовж урочища *Луки Щербової*⁹⁴ і який, очевидно, перейшов до нього від (тітки?) Духни Микулинської після 1552 р.

⁸⁹ Документи Брацлавського воеводства 1566—1605 рр.— С. 285.— № 99. Це реєстр „квита“ про звітну документацію (справоздачу) поборці Брацлавського воеводства Петра Микулинського підскарбію ВКЛ Миколаю Нарушевичу у передачі зібраних грошей до Скарбу ВКЛ Миколай Нарушевич, підскарбій ВКЛ у 1566—1575 рр. (Urządnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV—XVIII wieku. Spisy / Oprac. H. Lulewicz i A. Rachuba.— Kórnik, 1994.— S. 156). Цей „квит“ Миколая Нарушевича датується не раніше 1568 — до 1. 07. 1569 р.

⁹⁰ Податковий „квит“, отриманий Микулинським з Коронного Скарбу у перший рік після Люблінської унії 1569 р., очевидно, було підписано коронним підскарбієм Станіславом Собеком зі Сулова (Stanisław Sobek z Sułowa kasztelan sądecki), який посідав цей уряд з 22.03.1564 по 15.08.1569 р. Див.: Urządnicy centralni i nadworni Polski XIV—XVIII wieku. Spisy / Oprac. K. Chłapowski, S. Ciara, Ł. Kądziała та ін. Pod red. A. Gąsiorowskiego.— Kórnik, 1992.— S. 124.

⁹¹ Документи Брацлавського воеводства 1566—1605 рр.— С. 285.— № 99. У цьому реєстрі „квита“ йдеться про те, що зібрані податкові гроші шляхти Брацлавського воеводства до Коронного Скарбу відвозив і передавав уже син Петра Микулинського Михайло у зв'язку зі смертю батька, який, очевидно, помер невдовзі після вибирання цього податку близько 1570 р.

⁹² Там само.— С. 158 (Реєстр шляхти Брацлавського воеводства (Брацлавського і Вінницького повітів), яка присягла на вірність польському королю і Польській Короні у Брацлавському замку перед комісаром Войцехом Вольським (16 червня (або пізніше) 1569 р.).

⁹³ Там само.— С. 159.

⁹⁴ Там само.— С. 194; Архив ЮЗР.— К., 1893.— Ч. VIII.— Т. 1: Материалы для истории местного управления в связи с историей сословной организацией. Акты Барского староства XV—XVI в.— С. 262—266: „А по другой стороне ку Днестрови реде съ староством Барскимъ воеводство Браславское урочища и старовѣчные границы. Напервей село Слободка староства Барского а село Почапинцы землянина его королевское милости Петъра Микулинского, вже воеводства Браславского земля тых Почапинец, до Луки Щербовое врочища, которое врочище промежку Слободки и Почапинец. А от того врочища Лукъ Щербовых дубровою аж за реку Олшанку, которая река Олшанка есть звечистая граница воеводства Браславскому изъ староством Барскимъ аж до реки Рову“.

Деякі дані щодо тестаменту Петра Микулинського можна витягнути з реєстрів документів, які згоріли в пожежі Вінницького замку 8 жовтня 1580 р.⁹⁵ Так збереглась інформація про те, що Петро Микулинський викупив за 600 кіп грошів маєток Супрунов у шляхтича Бабинського (див. ревізію 1552 р.). Він же записав 200 кіп грошів своїй неназваній на ім'я невістці — дружині сина Івана, на маєтку Ріг (орієнтовне датування 1560-ті рр.), наданому у *віно* молодшому синові Івану⁹⁶. Виконавцем розпоряджень останньої волі за тестаментом Петра Микулинського був його старший син Михайло, який після смерті батька не тільки звітував за нього, здаючи податкові гроші у Коронний Скарб, але й виплачував гроші родичам за тестаментом батька. Так, він сплатив 60 кіп грошів Богданові Козаку Базановичу Звенигородцю, які Петро Микулинський заповів його дочкам Богумилі і Олені, ймовірно, своїм онучкам і племінницям Михайла Микулинського (дочкам сестри)⁹⁷. Також Михайло Микулинський за заповітом батька сплатив 70 кіп грошів своїй тітці Софії Олехновні, у другому шлюбі Мелешковій (сестрі Петра Микулинського); 30 кіп грошів сплатив невідомій на ім'я дочці Неради Щасної; 30 кіп грошів — дочці Кайдашовій — Олені, заміжній за Станіславом Рогозою⁹⁸. Однак, ким вони йому доводилися і в якому ступені споріднення перебували, сказати важко.

Михайло Петрович Микулинський. 1578 р. супрунівський підданий Михайла Микулинського був свідком при засвідченні збройного наїзду підданих оршанського старости Філона Кміти-Чорнобильського та захоплення частини Янівського маєтку вінницького войського Гнівоша Дмитровича Стрижовського, маєток якого межував з Пиківським маєтком оршанського старости, а з другого боку — з Гуцинецьким маєтком⁹⁹. 1581 р. М. П. Микулинський згаданий разом з братом Іваном як спільний землевласник родових маєтків, на які в пожежі Вінницького замку 5 жовтня 1580 р. загинули документи на право власності¹⁰⁰. Десять у 1570-х рр., уже після смерті батька, М. П. Микулинському заборгували вінницькі євреї Ігуда Говоркович (50 кіп грошів) і Аврам Сирота, що вказує не тільки на його високий майновий рівень, але й на можливу участь у торгових операціях¹⁰¹. Ймовірно, він помер перед 1588 р., оскільки з 1589 р. брацлавським земським писарем і юридичним власником усіх родових маєтків одноосібно виступає його молодший брат Іван. Михайло Микулинський мав двох синів Яна (Івана) і Матиса, які продовжили рід Микулинських на Брацлавщині¹⁰².

⁹⁵ Документи Брацлавського воеводства 1566—1605 рр.— С. 284—286.— № 99.

⁹⁶ Там само.— С. 284—286.— № 99: „[...] листь на двесте копъ грошей, што отец их невестце своеи Ивановои Микулинскои за именье Рогъ дал“. Можна зробити висновок, що молодший син Петра Микулинського Іван одружився в 1560-х рр., отримавши у посаг родовий маєток Ріг із записом 200 кіп грошів. На думку Ігоря Тесленка (з листування), „один з більш реальних [варіантів інтерпретації цього реєстру] — коли син Петра одружувався, в нього не було власних маєтків, і батько сам записав певну суму на своїх маєтках, аби оправити *віно*“.

⁹⁷ Там само.— С. 285.— № 99.

⁹⁸ Там само.— С. 285.— № 99: „Квитъ Кайдашовое, которымъ квитовала, иж отдал водле тестаменту тридцать копъ грошей дочце ее Олене Станиславовой Рагозиной Кайдашовне“.

⁹⁹ Там само.— С. 208.— № 48.

¹⁰⁰ Там само.— С. 285.— № 99.

¹⁰¹ Там само.

¹⁰² Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 341.

Ян Михайлович Микулинський близько 1609 р. зміг сконцентрувати у своїх руках основні родові маєтки. Він записав своїй дружині Анастасії Стрижовській частини в родових маєтках: у Микулинцях, Борках, Новоселиці, Рогу. Мав трьох синів (Олександр, Володимир, Роман) і дочку Ганну (Оксиню)¹⁰³. 1596 р. на Яна Михайловича Микулинського скаржився Іван Бокій-Печихвостський про те, що він, орендувавши у своєму маєтку Микулинці корчму підданому (шаргородському міщанинові?) Бокія-Печихвостського, відібравши у цього підданого гроші й лист-запис, даний шаргородським міщанам на чотири бочки риби¹⁰⁴. 1613 р. маємо скаргу від Маруші Матисівни Копієвської (дочка Матиса Михайловича Микулинського) на дядька й опікуна (напевно, Яна Михайловича Микулинського) щодо відібрання *отчинних* спадкових маєтків — половини поселень Микулинців, Рогу, Супрунова, половини микулинського ставу і почапинського ставу, а також 1/3 частини в селі Новоселиця. Того ж року Маруша Копієвська продала своєму дядькові Яну Івановичу Микулинському частини своєї спадщини в маєтках Микулинці, Борках, Рогу, Новоселиці, Супрунові і Почапинцях¹⁰⁵. Ця ж Маруша Копієвська 1613 р. продала свою материзну — частину в селі Вороновиця, яку успадкував Іван Гордійович Микулинський від своєї бабки Марії (Милки) Василівни Саборовської (Іванової Вороновицької), за 6 тис. злотих шляхтичеві Заліському¹⁰⁶, ймовірно, нащадку Ярмоли Мелешка-Заліського, дружини Софії (Зофії) Микулинської.

Іван Петрович Микулинський, брацлавський земський писар у 1589—1613 рр.¹⁰⁷ Маєток Ріг (присілок Микулинців) за заповітом його батька Петра Микулинського відійшов синові Івану, дружині якого свекор записав на маєтку Ріг 200 кіп грошів (див. раніше)¹⁰⁸. 1589 р. І. П. Микулинський був послом на Варшавському сеймі (6 березня—23 квітня) від Брацлавського воєводства разом з Лаврином Пісочинським¹⁰⁹. У 1590 і 1591 рр., як і його батько (у 1570 р.), був поборцею Брацлавського воєводства при збиранні податків¹¹⁰.

І. П. Микулинський 21 лютого 1596 р. на сеймику Брацлавського воєводства у Брацлавському замку (королівському дворі) спробував відмовитися від уряду земського писаря, „пославшись на неможливість виконувати писарські обов'язки і через велику зайнятість своїми справами, і повернув земську печатку“¹¹¹. Це сталося, ймовірно, у зв'язку з козацькими заворушеннями і погромом шляхетських маєтків козаками під час повстан-

¹⁰³ Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 342.

¹⁰⁴ Źródła dziejowe.— Т. XXI, dz. 2.— S. 398 (Витяги з книг трибунальського суду 1591—1623 рр.).

¹⁰⁵ Там само.— S. 562; Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 341—342.

¹⁰⁶ Źródła dziejowe.— Т. XXI, dz. 2.— S. 561.

¹⁰⁷ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 211. Згідно з даними Г. Літвіна, був земським писарем до 1609 р. (Litwin H. Napływ szlachty polskiej na Ukrainę 1569—1648.— Warszawa, 2000.— S. 210). Отже, останніми роками життя Івана Микулинського був або 1608, або 1613 р.

¹⁰⁸ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 285.— № 99: „[...] листъ на двесте копъ грошей, што отец их невестце своей Ивановой Микулинской за именье Рогъ дал“.

¹⁰⁹ Там само.— С. 453.— № 167.

¹¹⁰ Крикун М. Г. Вступ: Брацлавське воєводство впродовж своїх перших сорока років.— С. 124.

¹¹¹ Там само.— С. 32.

ня Северина Наливайка або під час протистояння між найвищими магнатами, які регулярно звертались до послуг брацлавського земського суду.

1609 р., як пише А Яблонівський, князі Збаразькі заставили Микулинським (кому саме не вказано, але можемо здогадатися, що це був брацлавський земський писар Іван Петрович Микулинський) маєток Животов за 20 тис. злотих польських¹¹².

У травні 1606 р. І. П. Микулинський отримав судовий декрет на свого племінника Яна Михайловича Микулинського за збройний наїзд на частину спільних маєтків Микулинці, Новоселицю і Борків та їх пограбування¹¹³, хоча за цим могли стояти спроби племінника повернути свої спадкові частини або вступити у володіння ними до юридичного виділення спадщини. Судячи з актів поділу родових маєтків у другому десятилітті XVII ст., брацлавському земському писарю Іванові Петровичу Микулинському вдалося зберегти їх у цілісному володінні, користуючись частинами своїх племінників як опікун. Як видається, він перешкодив юридичному виділенню спадкових частин своїх племінників Яна і Маруші Микулинських, однак ці питання потребують окремого дослідження.

Діяльність Івана Петровича Микулинського на уряді брацлавського земського судді. Урядова діяльність І. П. Микулинського засвідчується виданими ним судовими позовами з печаткою і підписом. Наприклад, позови брацлавського земського суду на ім'я брацлавського воеводи і кременецького старости кн. Януша Миколаєвича Збаразького від 20 березня 1591 р.; 15 червня 1592 р.; 8 січня 1596 р. (спільно з братом Юрієм, пінським старостою); 12 січня 1596 р.¹¹⁴; позов до Лаврина Пісочинського від князів Збаразьких від 10 жовтня 1591 р.; 5 лютого 1596 р.¹¹⁵ Підписує судові листи від 8 січня 1592 р. зі судових земських років Брацлавського воеводства „Іван Микулинский, писар земский брацлавский“¹¹⁶. Виступав приятельським суддею у справах між Лаврином Пісочинським і брацлавським воеводою і кременецьким старостою кн. Янушем Збаразьким перед Брацлавським городським судом 2 березня 1592 р.; 4 серпня 1604 р.¹¹⁷ 10 липня 1592 р. підписав позов Брацлавського земського суду на ім'я брацлавського, вінницького і звенигородського старости Юрія Струся з Комарова¹¹⁸. 24 грудня 1594 р. у Вінниці І. П. Микулинський підписав продажний лист Григорія Олехновича Короткого, яким він продав за 400 кіп грошів селища Три Ізби, Михалевку (з урочищем Шурутовим), Суп'ятів і Ладизжин (з урочищами Вороновою Лукою і Київцем) („Іван Микулинский, писар земский, власна рука“)¹¹⁹.

Найімовірніше, що його постійне перебування між двома конфліктними сторонами — князями Збаразькими і Лаврином Пісочинським, зму-

¹¹² Źródła dziejowe.— Т. XXII.— S. 277.

¹¹³ Там само.— Т. XXI, dz. 2.— S. 522 (Витяги з трибуналу 1591—1623 рр.).

¹¹⁴ Документи Брацлавського воеводства 1566—1605 рр.— С. 505—506.— № 195; С. 551.— № 217; С. 624—626.— № 255; С. 627—628.— № 256. Це оригінали, які містять відбитки печаток.

¹¹⁵ Там само.— С. 511.— № 198; С. 633—634.— № 259. Це оригінали, які мають містити відбиток печатки (неперевірено).

¹¹⁶ Там само.— С. 531.— № 208. Оригінал з двома печатками.

¹¹⁷ Там само.— С. 545.— № 214; С. 902—906.— № 422.

¹¹⁸ Там само.— С. 554—557.— № 217. Незасвідчена копія.

¹¹⁹ Там само.— С. 621.— № 252.

сило його відмовитися від повноважень земського писаря, не бажаючи перебувати між молотом і ковадлом. Як засвідчив возний Андрій Трембицький, „был есми на справе пана Лаврена Песочинского, подкоморого браславского. И за посланем его милости ходилемъ до его милости пана Ивана Микулинского, писара земского браславского, в Веницы в дом пана Ивана Красноселского, просячи, абы его милость пан писар пану подкоморому браславскому мамрамов земских браславских з десят пар дал на справы против велможного князя Януша Збаразского, воеводы браславского, и о инших особ. А пан подкоморий и доход дати готов был. Ино его милость панъ Микулинский, писар земский браславский, тых мамрамов пану подкоморому дати не хотел и не дал, поведаячи, иж де, их милость не могу, бо-м ся на близко прошлых роках земских браславских о Трех Кроях и на соймику в Браславли в року нынешнем деветдесят шостом, [за змістом пропуск тексту] же писаром болшей быти не хочу, протестовал“¹²⁰.

1596 р. Іван Микулинський таки продовжив виконувати свої повноваження. Приміром, він разом з підсудком Іваном Ласком подав заяву про те, що вони не змогли розпочати святотроїцькі судові роки Брацлавського земського суду через те, що на них не з'явився земський суддя („его милость панъ судя, колелга наш“), через що судові роки не могли розпочатися¹²¹. У грудні 1596 р. Іван Микулинський підписав позов на ім'я Івана Мелешка за скаргою підляського поєводи і житомирського старости князя Януша Заславського¹²². Так само підписував він позови і судові листи 1597 р.¹²³, 1598 р.¹²⁴, 1599 р.¹²⁵, 1600 р.¹²⁶ У листопаді 1600 р. виступав приятельським суддею у справі між вінницьким земським суддею Семеном Ободенським та його братом Богданом, з одного боку, та брацлавським підкоморієм Лаврином Пісочинським, з другого боку, у спорі за Іллінецькі ґрунти¹²⁷. 26 жовтня 1600 р. був свідком перебування володінь Івана Романовича Красносельського та його дружини Марії Юріївни Черленковської Криківців і Красного з Жорницьким маєтком брацлавського підкоморія Лаврина Пісочинського¹²⁸. Підписував позови брацлавського земського суду 1602 р.¹²⁹, 1603 р.¹³⁰ 16 червня 1603 р. у Любліні підписав продажний лист кн. Юрія Друцького-Горського та його дружини Богдани Філонівни Кмітянки-Чорнобильської на продаж містечок Пикова і Глинська з належними селами краківському каштелянові, черкаському, канівському, білоцерківському і богуславському старості кн. Янушеві Острозькому за 100 тис. злотих польських¹³¹. Підписував він позови брацлавсько-

¹²⁰ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 638.

¹²¹ Там само.— С. 641—642.— № 265.

¹²² Там само.— С. 663.— № 276.

¹²³ Там само.— С. 676.— № 281.

¹²⁴ Там само.— С. 710.— № 300; С. 719.— № 305.

¹²⁵ Там само.— С. 721—723.— № 307; С. 723—725.— № 308; С. 725—727.— № 309; С. 737.— № 315; С. 743.— № 319; С. 749.— № 323; С. 757.— № 329.

¹²⁶ Там само.— С. 760.— № 330; С. 767.— № 335.

¹²⁷ Там само.— С. 775.— № 341.

¹²⁸ Там само.— С. 779.— № 342.

¹²⁹ Там само.— С. 820.— № 370; С. 824.— № 373.

¹³⁰ Там само.— С. 860.— № 398.

¹³¹ Там само.— С. 840.— № 384.

го земського суду і виписи із земських книг 1604 р.¹³² 1605 р. підписав позови і судові декрети у справі брацлавського підкоморія і королівського секретаря Лаврина Пісочинського у спорі з князем Янушем Острозьким у зв'язку із захопленням Кам'яногірського маєтку¹³³; декрети у справі земського судді Семена Ободенського за скаргою на Анну Ходкевичівну та її чоловіка кн. Юхима Корецького про невиконання трибунальського декрету стосовно потреби поділу Кальницького маєтку¹³⁴. 1606 р. підписав позов брацлавського земського суду на ім'я Тихна Шашкевича за скаргою Миколая і Федора Шашкевичів про невиконання трибунальського декрету стосовно розподілу ґрунтів між маєтками¹³⁵; позов Іванові Богдановичу Якушинському за скаргою Марка Стрельчинського про неув'язання у частину села Якушинці і двір у Вінниці¹³⁶.

Іван Гордійович Микулинський († 30. 09. 1594 р.). Згаданий у 1574, 1581 рр., представляв другу гілку Микулинських — від Гордія Олехновича.

11 жовтня 1574 р. І. Г. Микулинський отримав право на успадкування земельних володінь від своєї бабки Марії (Милки) Василівни Саборовської, дружини Івана Вороновицького, селища *Сивовківці* та чотири „чоловіки“ в маєтку Юрія Олександровича Черленковського *Черленкові*¹³⁷. Ці успадковані маєтки вінницьких Олександровичів Черленковських і Вороновицьких дочки І. Г. Микулинського продали на початку XVII ст. Стефанові Залеському, ймовірно, нащадку Ярмоли Мелешка-Залеського († 1577 р.), який був наступним чоловіком Софії (Зофії) Олехнівни (?) Микулинської¹³⁸.

3 лютого 1581 р. від свого імени і від імени своїх двоюрідних братів І. Г. Микулинський зробив заяву в коронній канцелярії у Варшаві про знищення документів на родові маєтки у Вінницькому повіті, які загинули під час пожежі Вінницького замку 5 жовтня 1580 р.¹³⁹ Заява була зроблена ним не тільки від себе, а й від своїх двоюрідних братів Михайла та Івана Петровичів Микулинських.

¹³² Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 869.— № 406; С. 872.— № 408.

¹³³ Там само.— С. 929.— № 436; С. 945.— № 446; С. 959.— № 455; С. 960.— № 456; С. 962.— № 457; С. 979.— № 467; С. 980.— № 468; С. 982.— № 469; С. 993.— № 475; С. 994.— № 476; С. 996.— № 477.

¹³⁴ Там само.— С. 948.— № 447.

¹³⁵ Там само.— С. 1021.— № 487.

¹³⁶ Там само.— С. 1025.— № 491.

¹³⁷ До І. Г. Микулинського право власності на *Сивовківці* та „чотири чоловіки“ з *Черленкова* переходило за умови, що без нащадків помре інший спадкоємець Марії (Милки) Василівни Іванової Вороновицької (за прізвиськом наступного чоловіка (?) Саборовської) — онук від її дочки Полагії (Пелагії) і зятя Григорія Семеновича Шрама — Філон. Там само.— С. 196.— № 40.— 1574 р., червня 11. Брацлав.— Дарчий лист Марії (Милки) Саборовської Іванової Вороновицької та небіжчика Григорія Шрама на селище *Сивовківці* та чотири „чоловіки“ в маєтку Ю. О. Черленковського *Черленкові*.

¹³⁸ Там само.— С. 203 (1577 р., листопада 10. Мальборк. Декрет короля Стефана Баторія про заборону Зофії Микулинській володіти маєтком Лукою, який вона тримає по смерті свого чоловіка Мелешка Залеського і відмовляється передати Янові Горішківському за королівським мандатом, яким маєток перебував у королівському розпорядженні („власные добра столу нашего“).

¹³⁹ Там само.— С. 284.— № 99.

1594 р., під час перебування козаків С. Наливайка на Брацлавщині, у ніч з 29 на 30 вересня І. Г. Микулинський був убитий брацлавськими міщанами і козаками¹⁴⁰. Крім нього, було побито і пограбовано чимало шляхтичів, які у той час як „представники вінницької шляхти прямували до Брацлава для обрання депутатів до коронного трибуналу, поперевдивши про цей свій похід письмово віта і міщан Брацлава“¹⁴¹. За даними, які наводить Г. Літвін, його дітьми були доньки Олена († після 1646 р.) і Настасія († після 1647 р.)¹⁴².

Бабця Івана Гордійовича Микулинського, від якої він успадкував частку спадщини Черленковських і Вороновицьких,—

Марія (Милка) Василівна Саборовська¹⁴³ († 1574 р.)¹⁴⁴

? Іван Вороновицький¹⁴⁵

діти — три дочки:

1). **Пелагія (Полагія) Іванівна Вороновицька**

? Григорій Семенович Шрам († до 1574 р.) —

син — Філон Григорович Шрам¹⁴⁶

8 **Гордій Олехнович Микулинський** († до 1569 р.)

„пани Гордеевая Микулинская“, присяга королю 1569 р.

син — Іван Гордійович Микулинський

2). Олена Іванівна Вороновицька

? Михайло Ласко

¹⁴⁰ Козаки С. Наливайка, перебуваючи на Брацлавщині, готувалися до військового походу до Кілії і Тегіні (суч. районний центр Бендери Республіки Молдова) й „вимагали від тутешньої шляхти забезпечувати їх продовольством, захоплювали у них коней і худобу, а після повернення звідти стали втручатися у справи воєводства, зокрема, зірвали рочки“. Див.: Крикун М. Г. Вступ: Брацлавське воєводство впродовж своїх перших сорока років.— С. 119. Про похід С. Наливайка, який відбувся влітку 1594 р.: Грушевський М. С. Історія України-Руси.— К., 1995.— Т. VII: Козацькі часи — до року 1625.— С. 201—203.

¹⁴¹ Крикун М. Г. Вступ: Брацлавське воєводство впродовж своїх перших сорока років.— С. 119.

¹⁴² Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 341.

¹⁴³ Петро Саборовський був присутній на ревізії Вінницького замку 1545 р. як місцевий зем'янин, проте його мастки не були зафіксовані ревізорами і нам невідомі (див.: Ревізії українських замків.— С. 213). Ким йому доводилась Марія (Милка) Василівна Саборовська, не зрозуміло.

¹⁴⁴ До І. Г. Микулинського право власності на *Сивовквіці* та „чотири чоловіки“ з *Черленкова* переходило за умови, що без нащадків помре інший спадкоємець Марії (Милки) Василівни Саборовської (Іванової Вороновицької) — онук від її дочки Пелагії (Полагії) і зятя Григорія Семеновича Шрама — Філон. Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 196.— № 40.— 1574 р., червня 11. Брацлав.— Дарчий лист Марії (Милки) Василівни Саборовської Іванової Вороновицької та небіжчика Григорія Шрама на селище *Сивовквіці* та чотири „чоловіки“ в мастрку Ю. О. Черленковського *Черленкові*.

¹⁴⁵ Івашко Юрійович Вороновицький, син (?) Бика (Юрія) Олександровича, племінник Матвія-Кміти і Дмитра Олександровичів (зачинателів роду Кмітичів і Черленковських). Він був згаданий у ревізіях Вінницького замку 1545 і 1552 рр.: Ревізії українських замків.— С. 215 („Івашка Вороновицького з Вороновицького городня“); Архів ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 1.— С. 606; Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 171 (генеалогічна схема); С. 177—178 (Івашко Вороновицький, Кмітичі і Черленковські).

¹⁴⁶ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 196.— № 40: „[...] брат его рожонный, а внук мой (Марії (Милки) Василівни Саборовської.— В. П.) Іван Гордеевич Микулинский“. Отже, Гордій Олехнович Микулинський був сином Пелагії (Полагії) Іванівни Вороновицької і братом Філона Шрама по матері.

3). Пелагія (Полагія)* (!) Іванівна Вороновицька
? Ян Єжевський

**Пожежа Вінницького замку 8 жовтня 1580 р.
і знищення шляхетських масткових документів**

Катастрофічна пожежа, внаслідок якої 8 жовтня 1580 р. згорів Вінницький замок¹⁴⁷, призвела до знищення величезної кількості документів брацлавської (вінницької) шляхти, яка зберігала їх у замку у разі татарських набігів та інших небезпек прикордоння¹⁴⁸. Ймовірно, в даному разі там вони були згромаджені у зв'язку з військовою виправою на чолі брацлавського старости Юрія Струся з Комарова, який у ранзі ротмістра очолював військовий загін шляхти під час Лівонської війни з московитами (1558—1583). Знищення документів унаслідок пожежі призвело до заяв вінницької шляхти про свої документальні втрати, які містили переліки знищених документів. Ці заяви були зафіксовані як у місцевих гродських судах, так і у книгах Руської (Волинської) Метрики коронної канцелярії Речі Посполитої. За умов масового знищення оригінальних документів брацлавської (вінницької) шляхти у наступних пожежах Вінницького замку початку XVII ст. та пізніші часи Хмельниччини, Руїни і Гайдамаччини¹⁴⁹ задокументовані згадки стали унікальними свідченнями про колись наявні документи на право земельної власності у Брацлавському воєводстві. Пожежа Вінницького замку 1580 р. була відзначена у працях Е. Рупіковського¹⁵⁰, В. Отомановського¹⁵¹, Олега Мальченка¹⁵², Януша Куртики¹⁵³, Ольги Білецької¹⁵⁴.

Заяви про втрату документів під час пожежі Вінницького замку 1580 р. до книг коронної канцелярії (Руської (Волинської) Метрики) подали 1580 р.: 16 листопада: Олехно Короткий¹⁵⁵, Семен Лавринович Яцков-

* Документ зафіксував двох дочок з однаковим іменем Полагія (Пелагія).

¹⁴⁷ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 284—285 (док. № 99 від 3 лютого 1581 р.).

¹⁴⁸ Про інші пожежі у містах і замках Волині у той же час див.: Ворончук І. О. Населення Волині в XVI — першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники.— К., 2012.— С. 567—568 (Табл. V. Природні катаклізми, пошесті та пожежі на Волині в XV — першій половині XVII ст.). Зокрема, пожежі у той же час сталися у Володимирі (1560, 1563, 1564, 1567, 1568, 1573 рр.), м. Базалії (1579), Луцьку (1571, 1580, 1581, 1583 рр.), м. Межиричі Луцького повіту (1570), м. Дорогостай (1585), м. Серкизові (1587).

¹⁴⁹ Отомановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 42.

¹⁵⁰ Rulikowski E. Przed kilkuset laty (Braclawszczyzna).— S. 307.

¹⁵¹ Отомановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 42, 370—372.

¹⁵² Мальченко О. Укріплені поселення Брацлавського, Київського і Подільського воєводств (XV — середина XVII ст.).— К., 2001.— С. 120—124.

¹⁵³ Kurtyka J. Repertorium podolskie. Dokumenty do 1430 r. // Rocznik Przemyski.— 2004.— T. XL, zes. 4 (HISTORIA).— S. 198.— N 102; [2-ге вид. в:] Kurtyka J. Podole w czasach Jagiellońskich. Studia i materiały / Oprac. M. Wilamowski. Przedmową opatrzył P. Kurtyka.— Kraków, 2011.— S. 395—398.

¹⁵⁴ Білецька О. Надання великого князя литовського Вітовта на Східному Поділлі // V Міжнародна наукова конференція „Україна і Велике князівство Литовське в XIV—XVIII ст.: політичні, економічні, міжнаціональні та соціокультурні відносини в загальноєвропейському вимірі“. Кам'янець-Подільський, 13—16 вересня 2017 р.: Тези доповідей.— Київ; Кам'янець-Подільський, 2017.— С. 14—16.

¹⁵⁵ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 267.— № 85.

ський від себе і від матері Катерини Люби¹⁵⁶, Роман Красносельський від себе і від батька Романа¹⁵⁷, Семен і Богдан Ободенські¹⁵⁸; 1581 р.: 3 лютого: Гнівош Дмитрович Стрижовський¹⁵⁹, Северин Судимонтович Кропивницький¹⁶⁰; Богдан Козар¹⁶¹, доповнення Семена і Богдана Ободенських¹⁶²; Семен Лавринович Яцковський (від себе і від своєї матері Катерини Люби)¹⁶³; Роман Красносельський (доповнення попередньої заяви)¹⁶⁴; Григорій Чечель¹⁶⁵; Олешко, Філон, Семен і Павло Яцковські¹⁶⁶ (доповнення попередньої заяви); Григорій Слупиця¹⁶⁷; Іван Гордійович Микулинський від себе і від своїх стриччих братів Михайла та Івана Петровичів Микулинських¹⁶⁸; Семен Бушинський¹⁶⁹; Семен Богданович Слупиця¹⁷⁰.

Як бачимо, Микулинські не самі потерпіли від пожежі, втративши маєткові привілеї, як і багато інших вінницьких шляхтичів. Стає зрозуміло, що обидві гілки Микулинських вважали ці привілеї спільними і спільно їх зберігали. Які ж документи Микулинських були перелічені серед втрачених? Перший — привілей великого князя Свидригайла, наданий Іванові Богдановичу на *Микулинці* (з присілками *Борків*, *Новоселиця*, *Ріг*) і *Почапинці* на річці Згарі; другий — привілей Казимира IV, наданий Супрунові Івановичу Микулинському на *Супрунов* і на половину *Мізякова* на річці Згарі; третій — привілей Казимира IV тому ж Супрунові Івановичу на *Черепашинці*¹⁷¹.

Очевидно, що знищені в пожежі документи Микулинських, по суті, дублюють акт, який опублікували В. Антонович і К. Козловський (див. реґест на початку). Виходить так, що ці документи Свидригайла і Казимира IV були описані і підтверджені у підтвердному привілеї Сигізмунда Старого Олехнові Івановичу Микулинському 1531 р. Проте знищені пожежею 1580 р. і підтверджені 1531 р. Сигізмундом Старим привілеї Свидри-

¹⁵⁶ Документи Брацлавського воєводства 1566—1605 рр.— С. 268.— № 86.

¹⁵⁷ Там само.— С. 269.— № 87.

¹⁵⁸ Там само.— С. 270.— № 88. 2 листопада 1580 р. вони зробили заяву про втрату документів у Володимирському гродському суді.— С. 267.— № 84.

¹⁵⁹ Там само.— С. 272.— № 90, повторна заява від 6 лютого.— С. 288.— № 102. Попередня заява дружини Г. Д. Стрижовського Олени Кадянівни Чаплянки про втрату документів унаслідок пожежі Вінницького замку 8.10.1580 р. і запис свідчення до володимирських гродських книг.— С. 266.— № 82.

¹⁶⁰ Там само.— С. 274.— № 91; повторна заява від 8 листопада 1581 р.; скасування попередньої заяви і відмова від прав на Животів.— С. 302.— № 113; див. також: С. 303.— № 114; С. 320.— № 120.

¹⁶¹ Там само.— С. 276.— № 92.

¹⁶² Там само.— С. 277.— № 93.

¹⁶³ Там само.— С. 278.— № 94.

¹⁶⁴ Там само.— С. 280.— № 95.

¹⁶⁵ Там само.— С. 281.— № 96.

¹⁶⁶ Там само.— С. 282.— № 97.

¹⁶⁷ Там само.— С. 283.— № 98.

¹⁶⁸ Там само.— С. 284—285.— № 99.

¹⁶⁹ Там само.— С. 286.— № 100. Заява і запис до володимирських гродських книг заяви від сваяків Семена Бушинського братів Ободенських про втрату документів унаслідок пожежі Вінницького замку 5 жовтня 1580 р.— С. 266.— № 83.

¹⁷⁰ Там само.— С. 287.— № 101.

¹⁷¹ Там само.— С. 284—285.— № 99. Інші знищені документи тут не зазначаємо — вони вже згадувались у статті.

гайла і Казимира IV мають деякі важливі розбіжності, підтверджуючи нашу думку про підробність опублікованих В. Антоновичем і К. Козловським документів за копіями з летичівської гродської книги 1714 р.¹⁷² В даному разі маємо на увазі підтвердний привілей Сигізмунда Старого Олехнові (Олексію) Івановичу Микулинському, який підтверджував попередні надання Свидригайла та Казимира IV. Проте у ньому йдеться про те, що першим привілей на маєтки отримав не Іван Богданович Микулинський (від Свидригайла), а його батько Богдан, і сталося це ще раніше — за Вітовта, десь у 1411—1430 рр. Свидригайло лише підтвердив втрачені привілеї Вітовта на Микулинці з присілками і Почапінці, після того як викупив у татар з полону захопленого татарами сина Богдана Микулинського — Івана, з його дружиною. Натомість у заяві про втрату документів від пожежі Вінницького замку 3 лютого 1581 р. йдеться про оригінал привілею Свидригайла Іванові Богдановичу (він фігурує ще без маєткового прізвища Микулинський), який першим отримав привілей на маєтки (а первинні надання Вітовта не згадано). Неузгодженість кричуща і очевидна. Не згадано і Богдана як першого, хто посів Микулинці з присілками і Почапінці. Щоправда, підтвердний привілей Олехнові Микулинському 1531 р., згадуючи первинне надання Вітовта, посилався на нарацію привілею Свидригайла, в якому, власне, і переповідалася історія про втрату привілеїв Вітовта, вбивство Богдана Микулинського, посланого Вітовтом битися з татарами під Брацлав, та подальше визволення Свидригайлом Івана Богдановича Микулинського з татарського полону, що більше скидається на легендарний переказ, створений пізніше нащадками¹⁷³. Отже, оригінал саме цього привілею Свидригайла і мав би згоріти в пожежі Вінницького замку 1580 р., тоді як підтвердний привілей Сигізмунда Старого 1531 р. Олехнові Микулинському нібито не згорів і 1917 р. був облятований до летичівських гродських книг, з яких і потрапив у публікацію В. Антоновича і К. Козловського (його достовірність ми тут не розглядаємо).

Згідно з переліком документів, які згоріли у пожежі, спадкоємцем Івана Богдановича Микулинського виступає його син Супрун, який отримує привілеї від Казимира IV: перший — на *Супрунов* (на думку В. Отмановського, поселення було засноване самим Супруном Івановичем)¹⁷⁴ і половину *Мізяково* та другий — на *Черепашинці*. У підтвердному привілеї Сигізмунда Старого 1531 р. О. І. Микулинському¹⁷⁵ цей другий привілей Казимира IV на *Черепашинці* не фігурує взагалі, що додатково свідчить про його недостовірність. До того ж, цей акт не наводить тексти при-

¹⁷² Про це детально йтиметься в джерелознавчій статті, присвяченій документам Микулинських, опублікованих В. Антоновичем і К. Козловським 1868 р. у „Грамотах великих князей литовских с 1390 по 1569 год“.

¹⁷³ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 56—58.— № 28. Тут доречно знову пригадати „двор Івана Микулинского“ у Вінниці, зафіксований у ревізії 1552 р., і саме цього Івана, як видається, і стосувався привілей Свидригайла, який зберігали його нащадки до пожежі Вінницького замку 1580 р.

¹⁷⁴ Тієї ж думки дотримувався і В. Отмановський, вважаючи (на нашу думку, помилково), що Супрунов було осаджено у 30-х рр. XV ст. Тоді як ревізія Вінницького замку 1552 р. зазначила, що Супрунов було надано (хоча, ймовірно, що лише повернуто за попереднім правом після татарських спустошень) Олехнові Микулинському князем К.-І. Острозьким як вінницьким старостою, тобто між 1507—1530 рр. Див.: Отмановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 62.

¹⁷⁵ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 56—58.— № 28.

вілеїв Свидригайла і Казимира дослівно, не копіює тексти документів, як це мало бути при нотаріальному засвідченні, а лише переказує їх зміст коротким реґестом, немов у сумаріуші справ¹⁷⁶.

У ревізіях Вінницького замку 1545 і 1552 рр., як і загалом у документах другої половини XVI ст., с. *Черепашинці* не згадуються. Імовірно, що Супрун Іванович Микулинський отримав *Мізяково* і *Черепашинці* пожиттєво, але радше село Черепашинці лежало пустою після татарських спустошень, і Микулинські ним не могли володіти фізично. Село відродилось і залюднилось лише на початку XVII ст. і, схоже, повернулось до замкового підпорядкування, оскільки у першій третині XVII ст. фігурує як належне вінницькому старості*. Згідно з тарифом подимного податку Брацлавського воєводства 1629 р., Черепашинці нараховували 106 димів, з яких сплачували 53 злотих¹⁷⁷.

Наступна неузгодженість полягає у тому, що 1714 р. до летичівських ґродських книг були вписані документи, які мали згоріти в пожежі Вінницького замку 1580 р., проте ще були підтверджені у другій третині XVII ст. польським королем Владиславом IV (1632—1648)¹⁷⁸. Зокрема, привілей Сигізмунда Старого 1531 р., яким підтверджувались надання Вітовта, Свидригайла і Казимира предкам Микулинських, на момент пожежі Вінницького замку 8 жовтня 1580 р. також мав би згоріти, однак про нього Микулинські не заявили. Так само мав би згоріти і другий привілей Свидригайла Карпові Івановичу Микулинському від 1431/1446 рр.¹⁷⁹ (див. реґест на початку), який у підтвердному привілеї Сигізмунда Старого 1531 р. і у заяві Микулинських про знищені вогнем документи не фігурував. Така обставина переконливо свідчить про підробність опублікованих 1868 р. документів, що розглядатиметься в іншій роботі.

**Село Микулинці —
віно княгині Андріанової Вінницької
і спадок Гринька Соколецького (остання третина XIV ст.)**

Питання, коли і за яких обставин Микулинські набули свої родові маєтки, не пояснюється лише текстами збережених привілеїв та свідченнями про існування привілеїв Вітовта, Свидригайла та Казимира. Обставина, яка переводить це питання в іншу площину, полягає у тому, що маєток Микулинці фігурує серед володінь одного з найближчих васалів володарів Подільської землі — князів Коріатовичів. Йдеться про Гринька Соколецького (Гринька з Соکیلця)¹⁸⁰, який отримав Микулинці разом з іншими маєтками як *віно* шлюбної угоди, в комплексі землеволодінь з рук

¹⁷⁶ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 56—58.— № 28.

* Це, зокрема, пояснює, чому, власне, привілей Казимира IV на Черепашинці не потрапив у підробний, на нашу думку, привілей Сигізмунда Старого від 1531 р. на ім'я О. І. Микулинського.

¹⁷⁷ Архив ЮЗР.— Ч. VII.— Т. 2.— С. 403.

¹⁷⁸ Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 6.— № 4; С. 56.— № 28. Див. вступні протокольні формули записів до летичівських ґродських книг.

¹⁷⁹ Там само.— С. 6.— № 4.

¹⁸⁰ Михайловський В. М. Еластична спільнота. Подільська шляхта в другій половині XIV — 70-х роках XVI століття.— К., 2012.— С. 34, 37—38, 43. В біограмі Гринька Соколецького помилково зазначено надання йому Бакоти під 1391 р., замість Соکیلця, яке отримав Немира Бакотський 1388 р. (С. 43—44).

своїї теці княгині Андріанової Вінницької¹⁸¹. Це сталося десь в останній чверті XIV ст., в період формування Подільського князівства¹⁸². Цей комплекс землеволодінь (*віно*), до якого входили і Микулинці, було підтверджено привілеєм співправителів Подільського князівства князями Костянтином і Федором Коріатовичами 1391 р., за яким Гринько Соколецький отримав також підтвердження на Соколецьку волость, надану раніше: „А так же теца его княгини Андрияновая Вѣнницкая оуздала пану Гринькови и своимъ дѣтемъ своѣ села перед нами (князями Костянтином і Федором Коріатовичами.— *В. П.*) и передо всею нашею радою и с нашею волею на имѣ село *Микулинъцѣ, Лѣтыню, Вонѣчинъ, Дешковцѣ, Стрѣжевку* и со всѣмъ с тымъ, што к тому прислушаетъ, то также ему вѣчно есть и его послѣдком. А то все дали есми пану Гринькови и его дѣтемъ и с тымъ жъ правомъ, как и Соколецьскую волость“¹⁸³. Таким чином, стає зрозуміло, що з'ясування генеалогії та землеволодіння Микулинських у Східному Поділлі близько збігається з проблематикою джерел формування шляхетського (рицарського) землеволодіння в період існування Подільського князівства Коріатовичів (умовно між 1363—1394 рр.).

Звідси випливає просте запитання, а чи існували зв'язок і тяглість між землеволодінням Гринька Соколецького і можливими наданнями Вітовта і Свидригайла для Микулинських (Богданові та Іванові Богдановичу), як про це говорять збережені документи Микулинських чи регестові згадки про них? Простіше кажучи, чи розглядали себе Микулинські правонаступниками Гринька Соколецького? Очевидно, що ні, не розглядали, оскільки надання своїх маєтків вони виводили від Вітовта (сумнівно), Свидригайла і Казимира IV, тобто хронологічно у пізніший період, ніж роки життя Гринька Соколецького (принаймні з 1411 р., коли Вітовт отримав усе Поділля від Владислава II Ягайла), а це означає, що на той час спадщина Гринька Соколецького вже перебувала у великокнязівському домені, з якого і робилися пожалування за службу. Можемо припустити, що втрата тягlosti землеволодінь Гринька Соколецького відбулась ще до приходу Вітовта на Поділля (1411—1430 рр.). Причому йдеться не про ленне землеволодіння, яке могло надаватися за службу пожиттєво або на певний термін (кілька років на період служби), а про землеволодіння родової аристократії (алодіальне), яке не могло бути відчужене від аристократичного роду просто так. Таке землеволодіння могло відійти великому князю/господарю: 1) як *виморочена* власність, яка втратила прямих нащадків; 2) як покарання за зраду; 3) у разі переходу на службу до іншо-

¹⁸¹ Келембет С. Князі Несвізькі та Збаразькі: XIII — початок XVI століть.— Кременчук, 2017. Княгиня Вінницька та її зять Гринько Соколецький.— С. 61, 78; Саввов Р. В. Про існування Вінницького уділу в Подільському князівстві // Вінниччина: Минуле та сьогодні. Краєзнавчі дослідження. Матеріали XXII всеукраїнської наукової історико-краєзнавчої конференції 22 жовтня 2009 р. До 360-річчя утворення Української Козацької держави.— Вінниця, 2009.— С. 184—189.

¹⁸² Михайловський В. М. Правління Коріатовичів на Поділлі (1340-ві —1394 рр.): соціальна структура князівського оточення // Український історичний журнал (Київ).— 2009.— № 5.— С. 37—38.

¹⁸³ Груша А. Невядома грамота Фёдора Карыятавіча за 1391 г. // Беларускі гістарычны агляд.— Мінск, 2001.— Т. 8, сш. 1/2.— С. 132; „Для лепшого твердости...“: Пергаментныя дакументы перыяду Вялікага Князства Літоўскага з фондаў Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі (1391—1566 гг.) / Уклад.: Я. С. Глінскі, А. А. Жлутка, Д. В. Лісейчык.— Мінск, 2018.— С. 23—24.

го володаря. Зокрема, у тому ж привілеї подільських князів Федора і Костянтина Коріатовичів на Сокілець Гринькові Соколецькому зазначено: „А пак бы пану Гринькови не любилося бы ему в нас служит, тогда панъ Гринько можетъ тотъ городъ Соколецъ и то все свое выслужѣнье, што ж на семь листѣ написано, есть вольно ему в том — можетъ продати, застави и на смертної постели отдати, кому жъ хочет с нашею волею, доложив ся нас, своего господаря, съ отпущеньемъ, поклонився можетъ ити куды хочет“¹⁸⁴. Як бачимо, пан Гринько міг розпорядитися спадщиною і вислугою по-різному: і продати, і передати нащадкам за заповітом, і повернути назад верховному володарю (господарю Подільської землі) у разі відмови йому служити. Однак радше це більшою мірою стосувалося данини на Сокілець, а не маєтків віна княгині Андріанової Вінницької. При цьому його володіння були захищені імунітетом верховного володаря. Але що сталося після вигнання князів Коріатовичів з Подільської землі і які правові наслідки це потягнуло щодо володінь Гринька Соколецького, судити важко. У цей ранній період литовсько-руської доби на Поділлі ми маємо ще чимало білих плям, які не дають змогу з'ясувати сутнісні і фактографічні питання феодального землеволодіння — як родового спадкового, так і службового рицарського: в якому співвідношенні вони перебували в конкретному випадку персональних біографій представників феодальної знаті та рядового рицарства і де проходила та межа, яка відрізняла їх одне від одного у площині ієрархії верховного володаря.

Гринько Соколецький. 1374 р., з перших збережених надань князів Коріатовичів на Поділлі Гринько Соколецький фігурує як червоногородський воєвода, але ще без відтопонімичного прізвища Соколецький. 1375 р. Гринько з титулом „пан“ уперше виступає на уряді подільського старости в акті надання подільського князя Олександра Коріатовича місту Кам'янцю (Подільському)¹⁸⁵. 1375 р., у Смотричі, „староста подольськи“ пан Гринько засвідчує надання князем Олександром Коріатовичем данини і різних пільг домініканському Смотрицькому монастирю¹⁸⁶. Соколецьким Гринько став, отримавши від князів Коріатовичів Соколецьку волость (колишня „Соколецька тьма“ Подільського улусу з ханських ярликів Менглі-Гірея Казимиру IV). Однак, коли саме Гринько набув Соколецьку волость, достеменно невідомо, оскільки 1391 р. він отримав, по суті, підтвердження прав на цю волость від князів Костянтина і Федора Коріатовичів, що сталося після спалення Соколецького замку і знищення документів — первинних надань князів Коріатовичів на Соколецьку волость. В акті 1391 р. прямо вказано, що Гринько Соколецький володів Соколицем з волостью раніше, отримавши її від старших братів князів Коріатовичів. Звідси можемо припустити, що її він отримав десь між 1375—1380 рр., тобто до часу смерті 1380 р. подільського господаря, князя Олександра Коріатовича.

¹⁸⁴ Груша А. Невядома грамота Федора Карыятавіча за 1391 г. ...— С. 132; „Для лепшое твердости...“— С. 24.

¹⁸⁵ Михайловський В. М. Еластична спільнота...— С. 34, 37—38, 43.

¹⁸⁶ Розов В. Українські грамоти. Том перший XIV і перша половина XV в.— К., 1928.— С. 19—20: „А сведци на то: Гринко пан староста подольскии, смотрицкии воєвода, Рогозка, Прокопъ, Семенко Карабчиевський“ (1375 р., березня 17. Смотрич. Данина подільського князя Олександра Коріатовича Смотрицькому монастирю на млин і різні пільги); Михайловський В. М. Еластична спільнота...— С. 38.

1388 р. Гринько Соколецький виступив свідком данини князів Коріатовичів Немирі Бакотському на Бакоту¹⁸⁷. На думку В. Михайловського, пан Гринько Соколецький, як і пан Немира, належали до „старих боярських родів, які посідали чільне місце у структурі Галицько-Волинської держави до середини XIV ст., перейшовши у категорію родин, що фіксуються з означенням „пан“¹⁸⁸. Вони належали до найближчого рицарського кола довірених князівських рицарів (слуг). Питанням залишається, що сталося із Соколецькою волостю і анклавом вінницьких володінь Гринька Соколецького після вигнання з Поділля князів Коріатовичів 1393 р. За легендарними (літописними) даними, викладеними польсько-литовським істориком Мацеєм Стрийковським (1577, 1582), після втечі князя Федора Коріатовича з Подільської землі 1393 р. місто Вінниця разом з Кременцем, Брацлавом і Сокильцем надано князю Дмитрові-Корибуту Ольгердовичу, якого Владислав II Ягайло і Вітовт перемістили з Чернігово-Сіверського князівства¹⁸⁹. У нових східноподільських володіннях легендарний предок князів Вишневецьких, Збаразьких, Порицьких і Воронєцьких¹⁹⁰ князь Дмитро-Корибут прокнязував до своєї смерті 1404 р.¹⁹¹ Найімовірніше, певні зміни у розподілі землевласницьких прав на маєтки Гринька Соколецького могли відбутися і за часів володіння Вінницею і Сокильцем князем Дмитром-Корибутом протягом 1393—1404 рр.*, оскільки Сокилець був наданий йому одразу, а отже, Гринько Соколецький втратив на нього право, чого ми не можемо сказати про долю маєтків Вінницької волости з *віна* княгині Вінницької. Гринько Соколецький мав би присягнути польському королю Владиславу II Ягайлові, як це робили литовські і руські князі й пани після Городельської унії 1385 р. (як володарю і спадкоємцю Русі згідно з титулом „Russieque dominus et

¹⁸⁷ Tęgowski J. Sprawa przyłączenia Podola do Korony Polskiej // Teki Krakowskie.— Kraków, 1997.— T. V: Prace ofiarowane Franciszkowi Sikorze z okazji sześćdziesięciolecia urodzin.— S. 155—176 (1388 р. Привілей князів Костянтина і Федора Коріатовичів Немирі Бакотському на Бакоту з волостю під умовами служби.— S. 170—171).

¹⁸⁸ Михайловський В. М. Еластична спільнота...— С. 33, 277—278. Додамо, що титул „пан“ на руських (українських і білоруських) землях відповідав європейському титулу „барон“.

¹⁸⁹ Strykowski M. O początkach, wywodach, dzielnościach, sprawach rycerskich i domowych sławnego narodu litewskiego, żemojdzkiego i ruskiego.— Warszawa, 1978.— S. 325—326; його ж. Kronika Polska, Litewska, żmódzka i wszystkiej Rusi.— Warszawa, 1846.— T. I.— S. XLV—XLVI, (21), 239, 318.

¹⁹⁰ Переконливу версію про походження цих князів від відгалуження чернігівських Ольговичів див. у працях Станіслава Келембета: Келембет С. Князі Несвізькі та Збаразькі: XIII — початок XVI століть.— Кременчук, 2017; його ж. Князі Несвізькі, Збаразькі та Вишневецькі — нащадки чернігівських Ольговичів? // Сіверянський літопис.— 2016.— № 3 (129).— С. 3—17; його ж. Князі Несвізькі, Збаразькі та Вишневецькі — Гедиміновичі чи ні? // Культура народів Причорномор'я.— 2009.— № 162.— С. 111—118; його ж. Походження князів Несвізьких, Збаразьких та Вишневецьких // Там само.— № 164.— С. 75—77.

¹⁹¹ Tęgowski J. Olgierdowicze, Drucy i Holszańscy, czyli jeszcze w sprawie pochodzenia Zofii Holszańskiej i o rodzinie Korybuta Olgierdowicza // Colloquia Russica.— Kaunas; Kraków, 2013.— Series II.— Vol. 2.— S. 219—220; Келембет С. Дмитро-Корибут Ольгердович — перший литовський князь південної Сіверщини // Сіверянський літопис.— 2016.— № 5.— С. 13—34.

* Якщо це не було пізнішим легендаруванням подій від М. Стрийковського на утвердження легенди про походження князів Збаразьких і Вишневецьких від князя Корибута.

heres“, який увійшов до титулу польських королів після завоювання Руського королівства Казимиром III).

Можемо припустити, що родова аристократія зберегла своє землеволодіння, зокрема у Вінницькій волості/повіті. Проте це не дає підстав робити остаточний висновок про власницький статус поселень Вінницької волости. Однак у правовому плані вони мали особливий правовий статус, оскільки місто і замок Вінниця разом з волостю були **вийняті** з юрисдикції Спитка з Мельштина як володаря Поділля у 1395—1399 рр.¹⁹² Вінниця разом з Межибожем і Божьком, згідно з надавчим привілеєм Спиткові на подільські замки від 13 червня 1395 р., залишилась в юрисдикції польського короля¹⁹³. А якщо виходити з гіпотези С. Келембета про те, що князі Несвізькі були споріднені з князями Вінницькими¹⁹⁴, рід яких по чоловічій лінії вигас, то стає вірогідним припущення про те, що і Гринько Соколецький міг зберегти своє право на маєтки Вінницької волости, передані йому у *віно* княгинею Андріановою Вінницькою (Микулинці, Літин, Вонячин, Дешківці, Стрижавка). А відтак, князі Несвізькі не могли в обхід Гринька Соколецького успадкувати його частку спадщини князів Вінницьких, як про це написав С. Келембет¹⁹⁵. Насамперед князі Несвізькі могли претендувати на спадщину князя Василя Вінницького (1388)¹⁹⁶, який, на думку С. Келембета, володів Вінницькою і Хмільницькою волостями¹⁹⁷. Проте так само і Гринька Соколецького треба розглядати як рівноправного спадкоємця князів Вінницьких-Божських, які володіли своєю часткою Вінницької волости. Однак згодом Гринько Соколецький або його нащадки, якщо такі були, це право на частку спадщини князів Вінницьких могли втратити на користь князів Несвізьких, які пред'явили свої права на володіння Вінницькою, Хмільницькою, Брацлавською і Кременецькою волостями 1434 р. (князь Федько Несвізький як староста кременецький і брацлавський)¹⁹⁸. Тож, цілком вірогідно, що вінницькі володіння Гринька Соколецького, принаймні за його життя, залишались під його владою на правах родового спадкового землеволодіння, оскільки після загибе-

¹⁹² Грушевський М. С. Історія України-Руси.— К., 1993 [Репринт: Київ; Львів, 1907].— Т. IV: XIV—XVI віки — відносини політичні.— С. 89.— Прим. 1.

¹⁹³ Archiwum książąt Lubartowiczów-Sanguszków w Sławucie.— Lwów, 1887.— Т. I.— S. 18—20, 156—157.

¹⁹⁴ Келембет С. Князі Несвізькі та Збаразькі...— С. 62, 79.

¹⁹⁵ Там само.— С. 79: „Князі Вінницькі-Божські, як і Несвізькі, напевне, також походили від давніх болохівських князів і були їхніми найближчими родичами. Внаслідок цього, вірогідніше за все, десь на початку XV ст. [князі] Несвізькі й успадкували володіння Вінницьких (аналогічно тому, як у XVII ст. Вишневецькі, за правом найближчого споріднення „по мечу“, успадкували володіння вигаслих Збаразьких). Хоча не виключено також, що це успадкування відбулося внаслідок шлюбу князя Несвізького з останньою княжною Вінницькою (звичайна практика у ВКЛ)“. І далі: „Можна лише припустити, що матір'ю Федька [Несвізького] могла бути остання представниця роду князів Вінницьких, через яку він успадкував їхні володіння“.— Там само.— С. 84. На нашу думку, не слід виключати і потенційного шлюбу князів Несвізьких з донькою князя Дмитра-Корибута, герб якого перейшов у герб міста Вінниці.

¹⁹⁶ 1388 р. князь Василь Вінницький засвідчив привілеєм подільських князів Костянтина і Федора Коріатовичів панові Немирі на Бакоту. 1401 р., за гіпотезою Яна Тенговського, згаданий свідком документа Свидригайла для кам'янецьких домініканів як князь Василь Божський. Див.: Михайловський В. М. Еластична спільнота...— С. 42.

¹⁹⁷ Келембет С. Князі Несвізькі та Збаразькі...— С. 78.

¹⁹⁸ Там само.— С. 62.

лі Спитка з Мельштина 1399 р. у битві на Ворсклі Гринько Соколецький фігурує серед панів ради „господаря Подільської землі“ князя Свидригайла.

Як відомо, Поділля було передано князю Свидригайлу 1400 р. польським королем Владиславом II Ягайлом після загибелі Спитка з Мельштина в очікуванні його можливого повернення. Прокнязювавши на Поділлі ледве два роки, Свидригайло раптом здійснив „рокировку“ і відправився у Мальборк до тевтонців укладати з ними угоду, після чого Владислав II Ягайло відібрав у нього Поділля назад¹⁹⁹. Як слушно зазначив В. Михайловський, Свидригайло, будучи „господарем Подільської землі“, „зберіг майже ті самі практики щодо формування власного оточення [...] які існували за попередніх володарів, а саме князів Коріатовичів та Спитка з Мельштина. І навіть не через те, що не прагнув їх змінити, а тому що не знав інших“²⁰⁰. І ось, Гринько Соколецький фіксується серед свідків двох актів Свидригайла на Поділлі — для кам'янецьких францисканців 1400 р. (Hriczkone de Sokolicz) і для домініканців 1401 р. (Rincone de Sokolecz)²⁰¹. Це свідчить про тяглість місцевого прошарку панів і бояр, які зберегли свою осілість з часів князів Коріатовичів, тобто після захоплення Поділля Вітовтом і Владиславом II Ягайлом 1393 р. А увійти до панів ради нового подільського господаря Свидригайла у 1400—1402 рр. Гринько Соколецький міг лише за умов збереження своїх колишніх володінь.

Після відходу з Поділля Свидригайла не бачимо там і Гринька Соколецького, який фіксується на руських землях Корони Польської в акті від 19 жовтня 1404 р.²⁰², тобто вже після повернення Поділля польському королю і, можливо, після смерті нового володаря Вінниці князя Дмитра-Корибути (якщо він там дійсно князував). У цьому акті Гринько Соколецький постає свідком серед найвищої аристократії Руської землі і Корони Польської, будучи свідком (одним із перших у списку серед руського рицарства!) судової грамоти єпископів, урядників Польського Королівства і галицьких бояр, у спорі між польським королем Владиславом II Ягайлом і Ядвігою Пілецькою з дочкою Альжбетою за місто Тичин та Заліську волость у Сяноцькій землі. Те, що Гринько Соколецький виступає спільно з галицькими боярами/панами та ще й першим у списку, прямо доводить його походження з рядів галицького боярства, серед якого він зберіг значний авторитет²⁰³, а по-друге, непрямо вказує на ймовірну зміну його осілости після відходу Свидригайла з Подільського князівства (1402) та смерті князя Дмитра-Корибути (1404). При цьому вживання відтопоніміч-

¹⁹⁹ Михайловський В. М. Еластична спільнота...— С. 79. 2 березня 1403 р. Свидригайло ще титулував себе володарем Поділля („dominus Podolie“), підписуючи угоду з Орденем.

²⁰⁰ Там само.— С. 83.

²⁰¹ Там само.— С. 43, 79, 81.

²⁰² Там само.— С. 43; Розов В. Українські грамоти...— С. 70; Акты, относящиеся к истории Западной России.— Санкт-Петербург, 1846.— Т. 1: 1340—1506 гг.— С. 5.

²⁰³ Там само.— Док. № 9: 1404 р., жовтня 19 дня, в Медиці. Судова грамота єпископів, урядників Польського Королівства і галицьких бояр у спорі між польським королем Владиславом II Ягайлом і Ядвігою Пілецькою з дочкою Альжбетою щодо міста Тичин та Заліську волость у Сяноцькій землі. Після **Гринька Соколецького** зафіксовані „Грицько Кирдеевич, Волчко Преслюжич, Андрейко Бубелский, брат его Васко Тяптюков, Данило Задеревецкий, Михайло Процевич, Драгун Волошин, Костко Сонечкович, Ходко Чемерь, Юри Мошончич, брат его Васко, Волчко Кузмич, Иван Данславич, Михайло Сенкович, Костко судья премыский, Яцко судья сяноцкий, Олешко Грудкович, Васко Чорткович, Глѣб Дадкович“.

ного прізвища натякає нам на те, що Соколець міг залишатися у його володінні.

Однак ми маємо ще низку згадок про пана Гринька, але вже без відтопони́мічного прізвища, який виступив свідком підтвердження присяги молдавського воєводи і господаря Молдавської землі Олександра Доброго (1400—1432) польському королю Владиславу II Ягайлу і Короні Польській 6 жовтня 1407 р. у Львові²⁰⁴. В. Михайловський висловив обережне припущення про можливу тотожність цього пана Гринька, який засвідчував присягу молдавського воєводи в числі його „землян, панов молдавских“ (26 осіб) з Гриньком Соколецьким, який, на його думку, тим самим здійснив політичну еміграцію у сусіднє князівство²⁰⁵. Засвідчення присяги молдавського воєводи у Львові може свідчити про те, що пан Гринько почав служити новому володарю, отримавши від нього посілости в Молдавському князівстві²⁰⁶. Саме від 1407 і аж до 1425 р. пан Гринько регулярно фігурує у надавчих актах молдавського воєводи О. Доброго, одним із перших серед молдавських бояр засвідчуючи своєю печаткою документи з типовою формулою „вѣра пана Гринькова“ або „вѣра пана Гринькова и дѣти его“²⁰⁷. А це може вказувати на його новий шлюб та нащадків від

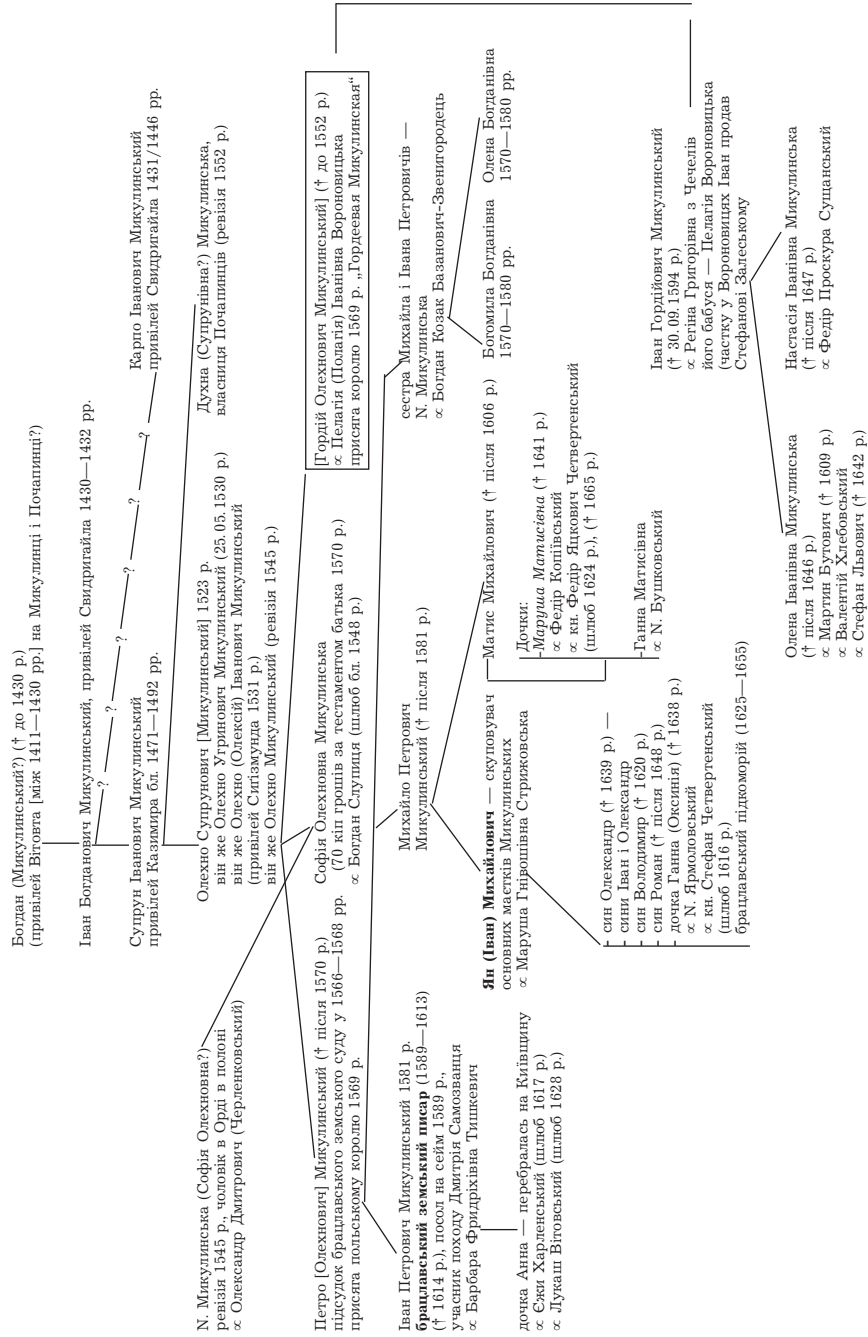
²⁰⁴ Материалы для истории взаимных отношений России, Польши, Молдавии, Валахии и Турции в XIV—XVI вв. / Собр. В. А. Уляницкий // Чтения в Императорском Обществе истории и древностей российских при Московском университете.— Москва, 1887.— Кн. 3.— С. 16.— № 19, а також пан Гринько згадується під 1421 р. Від 1421 р. запис сестри Вітовта і колишній дружині О. Доброго Римгалі на місто Серет і Волховець.— С. 26.— № 25.

²⁰⁵ Михайловський В. М. Еластична спільнота.— С. 43. Щоправда, В. Михайловський побачив суперечність цього нового підданства пана Гринька (вже не Соколецького) з фактом його участі в судовій процедурі 1404 р. у справі Ядвіги Пілецької серед представників руського зем'янства Корони Польської (див. раніше).

²⁰⁶ З огляду на те, що молдавські воєводи були у кровному зв'язку з князями Коріатовичами, дружина молдавського господаря Юги Безногого Анастасія, за припущенням Я. Тенговського, була з роду князів Коріатовичів. За іншою версією, Юга Безногий був тим самим князем Юрієм Коріатовичем, який перед 1374 р. був запрошений на Молдавське господарство і став молдавським воєводою. А донька князя Юрія Коріатовича (Юги Безногого?) Анна († 1421 р.) якраз була першою дружиною молдавського воєводи О. Доброго, до якого і перейшов на службу Гринько Соколецький. Відтак, можемо припустити, що цей перехід на службу до молдавського воєводи був протегований його першою дружиною Анною. Та й сам пан Гринько міг поклястися на особисті зв'язки з молдавськими воєводами (Петро Мушатич, князь Юрій Коріатович та ін.), які могли виникнути ще зі середини 1370-х рр., коли він служив князям Коріатовичам червогородським воєводою, а згодом подільським старостою. Для молодого володаря Молдавії постать Гринька Соколецького могла сприйматись як поважна й авторитетна, з огляду на його вік та досвід служби подільським старостою. До речі, саме з ім'ям О. Доброго пов'язують утворення державної ради („панів-ради“) у Молдавському господарстві, який у своїй діяльності волів спиратися на досвідчених політичних діячів.

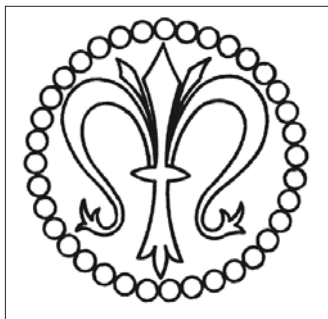
²⁰⁷ Documenta Romaniae Historica. A. Moldova / Volum intocmit de C. Cihodaru, I. Caproșu, L. Șimanschi.— Bukurești, 1975.— Vol. I (1384—1448). Пан Гринько фігурує в актах: 8 березня 1407 р. в Сучаві.— С. 31.— № 22; 28 січня 1409 р. в Сучаві.— С. 35.— № 24; 18 листопада 1409 р. в Сучаві.— С. 39.— № 27; 22 вересня 1411 р. в Сучаві.— С. 43.— № 30; тоді ж.— С. 44.— № 31; 5 квітня 1412 р. в Сучаві.— С. 48.— № 34; 2 серпня 1414 р. в Сучаві.— С. 52.— № 37; 1414—1419 рр.— С. 55.— № 39; 12 липня 1415 р.— С. 60.— № 41; 25 квітня 1420 р. в Сучаві.— С. 67.— № 47; 13 грудня 1421 р. в Сучаві.— С. 69.— № 48; 12 березня 1422 р. у Німцях.— С. 73.— № 50; 20 серпня 1422 р.— С. 75.— № 51; 22 грудня 1422 р.— С. 76.— № 52; 12 березня 1423 р. у Сучаві.— С. 78.— № 53; 31 березня 1423 р. у Сучаві.— С. 79.— № 54; 16 лютого 1424 р. у Сучаві.— С. 82.— № 56; 4 вересня 1424—1425 рр. у Сучаві.— С. 84.— № 58; 30 січня 1425 р. у Сучаві.— С. 86.— № 60; 12 травня 1425 р. у Сучаві.— С. 88.— № 61; [Електронний ресурс].— Режим доступу: <https://rus.scribd.com/document/359312733/A-1>— Documenta-Romaniae-Historica-Moldova-1384—1448

Генеалогічна схема шляхетського роду Микулинських у Брацлавському повіті (з 1956 р.— воеводстві) Вінницької волости (повіту)

іншої дружини. 1425 р. можна вважати останнім роком життя Гринька Соколецького, оскільки його ім'я зникає з переліку свідків у надавчих актах О. Доброго наступних років. На момент смерти пан Гринько міг мати 70—75 років, присвятивши з них близько 50 років службовій кар'єрі, якщо відрховувати її з 1374 р., коли він став червоногородським воєводою князів Коріатовичів.

У момент завершення роботи завдяки О. Однороженку вперше вдалося виявити та ідентифікувати герб пана Гринька Соколецького „Лілія“ з його особової печатки в актах молдавського воєводи О. Доброго, яку О. Однороженко виявив у „Головному архіві давніх актів“ у Варшаві.

6. Печатка Гринька Соколецького, пана радного (1407—1425) молдавського воєводи Олександра Доброго (1400—1432) (прорис Олега Однороженка)²⁰⁸

Очевидно, що йдеться про герб, подібний до герба Кирдейовичів „Три лілії“, який був наданий їхньому предкові Кирдею угорським королем Людовиком Анжуйським 1377 р. за військову звитягу в битві під час облоги Белза²⁰⁹. Було б дуже спокусливо припустити, що і Гринько Соколецький також міг отримати свій герб від угорського короля, проте, на думку О. Однороженка, „лілію уживало багато руських родів, і не лише на печатках кінця XIV — початку XV ст., але й на боярських печатках першої половини XIV ст., що ніяк не було пов'язано з Людовиком“*. Герб Гринька Соколецького доводить також і те, що Микулинські, які користувалися іншими гербами, не були його нащадками.

Таким чином, можемо зробити попередній висновок про те, що Гринько Соколецький, найімовірніше, за власним бажанням втратив свої володіння на Східному Поділлі, перейшовши на службу до молдавського воєводи О. Доброго, причому не тільки Соколецьку волость, але й маєтки з *віна* княгині Андріанової Вінницької. Однак це сталося не одразу після вигнання князів Коріатовичів з Подільської землі, а лише після відібрання Поділля у Свидригайла польським королем Владиславом II Ягайлом 1402 р.

²⁰⁸ Печатка від [6. X. 1407]—13. XII. 1421: Блазування: „В полі печатки лілія“. Опис печатки: кругла, розмір 15 мм. Зберігається: AGAD w Warszawie, perg. 5304 (6. X. 1407, „панъ Гринко“, стерта); Там само.— Perg. 5308 (13. XII. 1421, „панъ Гринко“). Сердечно дякуємо О. Однороженку за надання цієї унікальної інформації до статті.

²⁰⁹ Однороженко О. Геральдика Кирдійовичів // Студії і матеріали з історії Волині. 2018 / Під ред. В. Собчука.— Кременець, 2019.— С. 47—48; Paprocki B. Gniazdo Snoty...— S. 1125; його ж. Herby rycerstwa polskiego...— S. 700; Polaczkówna H. Stemmata Polonica. Rękopis nr 1114 Klejnotów Długosza w Bibliotece Arsenалу w Paryżu // Prace Sekcji Historii Sztuki i Kultury Towarzystwa Naukowego we Lwowie.— Lwów, 1927.— Т. 1.— С. 43; Поліщук В. Перший маршалок Волинської землі (1463—1486) Олізар Шилович з роду Кірдевичів: від геральдичної легенди до місця в соціальній ієрархії // Theatrum humanae vitae. Студії на пошану Наталі Яковенко.— К., 2012.— С. 189—195.

* З особистого листування.

Микулинці

Видається дуже цікавим, що назва північно-східноподільського поселення Микулинців є дублюванням назви галицьких Микулинців²¹⁰. Можна згадати й інші поселення на Поділлі, назви яких були перенесені з Руського королівства (Галицько-Волинського князівства). Наприклад, поселення Звенигород у Галичині (Руське королівство) взагалі було розташоване по сусідству з галицькими Микулинцями, і Звенигород* на Східному Поділлі; Синьовідськ — у Галичині (Руське королівство) і подільські Сині Води**.

Східноподільське поселення Микулинці та Почапинці, на думку В. Отомановського, виникли за часів колонізації Середнього Побожжя у передтатарські часи (до середини XIII ст.). В. Отомановський зараховував мастки Микулинських до найдавніших осад Вінницького повіту, які з'явилися ще до появи Вінниці і до приходу князів Коріатовичів²¹¹. Це пояснює трансліцію назв поселення Микулинці (але не Почапинці) з Галицьких земель Русі, адже в період ординського панування, коли Середнє Побожжя політично відійшло до Болохівської землі, така трансліція назв була менш імовірною. Проте не можна виключати і утворення Микулинців під час колонізації Поділля русинами з Руського королівства після його захоплення Кораною Польською у другій половині XIV ст. Тож, найімовірніше, Микулинці могли виникнути під час формування Подільського князівства князів Коріатовичів в останній третині XIV ст. (1363—1394). Саме на той період припали карколомні соціально-політичні трансформації регіону, пов'язані з епідемією „Чорної смерті“ (1346, 1364—1367)²¹², хронологія сплаху якої на руських і ординських землях дивним чином збіглася із захопленням Руського королівства польським королем Кази-

²¹⁰ Літописний Микулин уперше згадується 1096 р. в „Повчанні Володимира Мономаха“. У другій половині XI ст. поселення входило до Теробовлянського, а від 1140-х рр.— до Галицького, від 1199 р.— Галицько-Волинського князівства. Через Микулин, який був значним населеним пунктом, проходив важливий торговельний шлях з Галича до Києва. 1202 р. київський князь Рюрик Ростиславич неподалік Микулинців бився з галицькими і володимирськими боярами. Після 1387 р. у складі Галицької землі Польської Корони фігурує під зміненою назвою Микулинці (польсь. Mikulińce). З 1434 р. у складі Галицької землі Микулинці увійшли до новоствореного Руського воеводства Польської Корони. 1459 р. Микулинцями володів пан Грицько Кірдейович. Нині Микулинці — селище міського типу (смт) в Теробовлянському районі Тернопільської області на річці Серет. Див.: Мельничук Б., Ониськів Т., Уніят В. Микулинці // Тернопільський енциклопедичний словник: У 4 т. / Редкол.: Г. Яворський та ін.— Тернопіль, 2008.— Т. 3: П—Я.— С. 513—514; Котляр М. Ф., Головка В. В. Микулинці // Енциклопедія історії України: У 10 т. / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України.— К., 2009.— Т. 6: Ла—Ми.— С. 658; Mikulińce // Słownik geograficzny Królestwa Polskiego...— Т. VI.— S. 412; Історія міст і сіл УРСР, Тернопільська область.— К., 1973; Мапа: Микулинці у складі Галицького князівства.— [Електронний ресурс].— Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Галицьке_князівство#/media/Файл:Galicia_land.png; <https://uk.wikipedia.org/wiki/Микулинці>

* Сучасний районний центр Звенигородка Черкаської обл., Україна. Уряд звенигородського старости поєднувався з урядом брацлавського і вінницького старости з кінця XV ст., коли всіма трьома урядами володів князь К.-І. Острозький. Після 1517 р. подільський Звенигород спалено татарами і поселення знелюднило, а уряд припинив вживатися в титулатурі брацлавських і вінницьких старост (в одній особі).

** Легендарне місце битви з татарами біля Синіх Вод 1369 р. (сучасна Кіровоградська обл., Україна).

²¹¹ Отомановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 61.

²¹² Хайдаров Т. Ф. Епоха Чорної смерті в Золотій Орде.— Казань, 2018.— С. 7.

миром III (1349), Синьоводською битвою 1363 р. та загалом з політичною кризою у Золотій Орді („Великою замятнею“), що певною мірою призвело до колонізації Поділля і Молдавії (Русо-Валахії) вихідцями з Руського королівства у другій половині XIV ст.

Підсумовуючи дослідження, зазначимо: по-перше, початкова історія поселення Микулинці на Брацлавщині у литовський період історії України тісно пов'язана з володінням та політичною біографією вихідця з галицького боярства пана Гринька Соколицького, діяльність якого припала на останню чверть XIV — перші роки XV ст. і була пов'язана з його службою на Поділлі князям Коріатовичам, а згодом короткий час — „господарю Подільської землі“ князю Свидригайлу, після якого він перейшов на службу до молдавського воєводи Олександра Доброго, втративши свої володіння на Поділлі.

Усі мастки з *віна* княгині Вінницької можна віднести до ранніх подільських поселень, які формували Вінницьку волость/повіт/districtus (Микулинці, Літин, Вонячин, Дешківці, Стрижавка) під управлінням нащадків болохівських князів руського походження. Два з цих поселень Вінницької волости — *Микулинці* і *Стрижавка*, фігурують серед землеволодінь брацлавської шляхти Микулинських і Стрижовських, які втратили свої масткові документи в пожежі Вінницького замку 8 жовтня 1580 р. На середину — другу половину XVI ст. *Микулинцями* володіли Микулинські; мастком *Стрижавкою* володів Гнівош Стрижовський²¹³, *Дешківці* (*Дашківці*) належали шляхетському роду Дешковських²¹⁴, *Літин* — шляхетському роду Кмітичів-Олександровичів²¹⁵; *Вонячин*²¹⁶ залишався у господарській юрисдикції і надавався великим князем литовським у тимчасове держання (*tenuta*) за службу.

По-друге, історію Микулинців слід розглядати в контексті політичної історії Вінницької волости та володіння князів Вінницьких і Несвізьких на Східному Поділлі у першій третині XV ст.— до 1435 р., зокрема, політичної біографії князя Федька Несвізького († 1435 р.), який у 1431—1434 рр. був подільським старостою на боці Свидригайла в його династичній війні із Сигізмундом Кейстутовичем, який захопив литовський престол у Вільні (1432), та Польською Короною. Князь Федько Несвізький у своїй першій присяжній грамоті від 7 вересня 1434 р. новому польському королю Владиславові III Варненчику заявив свої спадкові права на Кременецьку, Збаразьку, Вінницьку і Хмільницьку волості та право вислуги на Соколиць, а також на інші володіння („што тыми разы суть оу моемъ держанью“)²¹⁷. Саме з цього погляду стає сумнівним надання Вітовта між 1411—1430 рр. на Микулинці (з присілками Борків, Новоселиця, Ріг) і

²¹³ Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 328; Оттомановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 69, 73, 241—243; Нейман Ц. Старая Брацлавщина и ее люди // Киевская старина.— 1889.— Т. XXV.— С. 532—547.

²¹⁴ Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 342; *Źródła dziejowe*.— Т. XXII.— S. 619, 625; Поліщук В. Урядницький клан луцького старости князя Богуша Корецького (на прикладі Луцького замкового уряду 1561—1567 рр.) // Український археографічний щорічник. Нова серія.— К., 2004.— Вип. 8—9.— С. 275—277.

²¹⁵ Яковенко Н. М. Українська шляхта...— С. 177—179; Літвін Г. Панські роди Брацлавщини. Майновий статус.— С. 326.

²¹⁶ Оттомановський В. Вінниця в XIV—XVII ст. ...— С. 73.

²¹⁷ Розов В. Українські грамоти...— С. 130.— № 71 (Перша присяжна грамота 7 вересня 1434 р. Кременець); Там само.— С. 132.— № 72 (Друга присяжна грамота першої

Почапінці Богданові Микулинському, як про це заявлено в нарації підтвердного привілею Сигізмунда Старого Олехнові Івановичу Микулинському 1531 р. (див. реґест).

По-третє, у цій нарації, яка прописана за топосами легендарного родоводу, масток Микулинці фігурує разом з трьома присілками, які навряд чи ще існували на початку XV ст.; а по-друге, згідно з тією ж нарацією, Микулинці були надані разом з Почапінцями за часів Вітовта, тобто між 1411—1430 рр. Важливим є і те, що Почапінців немає серед масткового комплексу княгині Андріанової Вінницької, записаного у *віно* Гринькові Соколецькому. Це наводить на думку, що надання Микулинців і Почапінців **спільним наданням** відбулось значно пізніше часів Вітовта* — вже після розпорошення і перепідпорядкування спадщини Гринька Соколецького, проте не раніше 1435 р., тобто після смерті колишнього подільського старости великого князя Свидригайла князя Федька Несвізького. Саме він міг акумулювати у своїх руках володіння Вінницької волости та вислугу на Сокілець, успадкувавши тим самим володіння князів Вінницьких і Божських (болохівських князів руського походження) та землі Гринька Соколецького (якщо у нього не було нащадків).

Чому ж смерть князя Федька Несвізького стала, на нашу думку, рубіконом переділу власности? Визначальним тут є те, що подільський староста під час бойових дій з поляками на Поділлі як ключова фігура у протистоянні за доносом ворогів (?) був запідозрений в організації змови проти Свидригайла, ставши в очах останнього зрадником, який перейшов на бік Польської Корони. Князь Федько Несвізький був заарештований Свидригайлом та незабаром визволений поляками**, після чого запрягся служити польському королю за умови збереження титулів і володінь²¹⁸. Тому Свидригайло з повним правом міг анулювати спадкове землеволодіння князя Федька Несвізького²¹⁹ як зрадника, особливо після його швидкої смерті, яка сталася невдовзі (1435), і почати роздавати ці землі своїм васалам і рицарям за службу²²⁰.

половини квітня 1435 р., с. Черняхів (Чернихов) Збараської волости); Полехов С. Наследники Витовта. Династическая война в Великом княжестве Литовском в 30-е годы XV века.— Москва, 2015.— С. 386; Келембет С. Князі Несвізькі та Збараські...— С. 101—103.

* Відтак, інформацію, зафіксовану у привілеях Микулинських з видання „Грамоты великих князей литовских з 1390 по 1569 год“, слід сприймати як легендарну і сфабриковану у пізніший час.

** Князя Федька Несвізького звільнено з ув'язнення за сприяння генерального руського (львівського) старости Вінцентія Шамотульського і галицького старости Михайла Буцацького, з якими роком раніше подільський староста князь Федько Несвізький укладав сепаратне перемир'я.

²¹⁸ Strykowski M. Kronika Polska, Litewska, zmódzka i wszystkiej Rusi.— Warszawa, 1846.— Т. II.— S. 101—102, 194.

²¹⁹ На початку 1436 р. Брацлавський і Кременецький повіти були повернуті під владу Свидригайла, який своїм намісником призначив Івашка Монивидовича. До Свидригайла також відійшли і родові володіння князя Федька Несвізького. Таким чином, Хмільницьку і Вінницьку волості для князів Несвізьких втрачено остаточно. Див.: Келембет С. Князі Несвізькі та Збараські...— С. 106; Kurtyka J. Wierność i zdrada na pograniczu. Walki o Braclaw w latach 1430—1437 // Historia vero testis temporum: Księga jubileuszowa poświęcona profesorowi Krzysztofowi Vaczkowskiemu w 70 rocznicę urodzin.— Kraków, 2008.— S. 675—714; Полехов С. Наследники Витовта...— С. 384—386.

²²⁰ Надання Свидригайла у Кременецькій волості: 1439 р., лютого 4. Луцьк. Привілея великого князя литовського і руського Свидригайла кухмістрові Петру Мишці село Борщанку, селище Кандитов і Дідов Ліс у Кременецькому повіті під запис суми 400 кіп широк-

По-четверте, окремого розгляду потребує вивчення землевласницької історії маєтків Гринька Соколецького (Микулинці, Стрижавка, Літин, Дешківці, Вонячин) у подальший період — від другої половини XV і до початку XVII ст., коли ними володіли представники брацлавської (вінницької) шляхти, причому володіли цими маєтками за привілеями від різних володарів і з різного часу. Тільки провівши такі додаткові дослідження джерел шляхетського землеволодіння на землях князів Вінницьких після династичної війни Корони Польської та князів Гедиміновичів за руські землі (1432—1438), вдасться наблизитися до розв'язання питання спадщини Гринька Соколецького (чи земель князів Вінницьких) та процесу передачі цих земель брацлавським (вінницьким) зем'янам, у тому числі й Микулинським, протягом XV ст. На даний час етапи і хронологія роздачі земель Вінницької волости/повіту місцевій шляхті залишаються нез'ясованими, а тому і висновок щодо набуття Микулинськими своїх маєтків робити завчасно. Поки що невідомо, як і за яких обставин ці землі опинилися в руках нових привілейованих землевласників, які через 100—200 років (наприкінці XVI ст.) зберігали у своїх шляхетських архівах* привілеї великого князя київського Володимира Ольгердовича (умовно після 1363—1394 рр.) (Стрижовські), великих князів литовських Вітовта (1410—1430) (Бушинські, Красносельські, Кропивницькі, Козарови, Короткі, Ободенські, Слупиці, Чечелі, Яцковські), Свидригайла (1430—1452) (Микулинські), Казимира IV (1440—1492) (Микулинські, Красносельські, Кропивницькі, Стрижовські, Яцковські), великого князя київського Олександра Володимировича (Стрижовські), великого князя київського Семена Олельковича (1440—1470) (Дешковські²²¹, Ободенські) для засвідчення своїх спадкових прав на отчинні землі**.

ких грошів. „А при том были свѣдѣки, наша рада: панъ Монивидъ, староста подольский и кременецкий, а панъ Юрша, воевода киевский; а панъ Ян Войницкий, староста луцкий и олеский; а панъ Юрий, маршалок нашъ; а панъ Хохлевский; а панъ Иванъ Гулевичъ; панъ [Иван] Козарин, маршалокъ Луцкое земли; а панъ Маско Гулевич; а панъ Иванъ Волотовичъ; а панъ Иванъ Чорный; а панъ Иванко Мукосеевич [...] Приказъ князя Борисова подканцлерого, а пана Семашковъ. Многогрешный Иснакаръ (Снакаръ), писалъ привилей“. Датування у публікації 1408 р. помилкове. Индикт 1 (1. 09. 1438—31. 08. 1439), лютий місяць припадає на 1439 р. Опубл.: Athenaeum.— Wilno, 1842.— Т. II.— S. 26; Грамоты великих князей литовских с 1390 по 1569 год.— С. 5—6.— № 3. Згадки надань Свидригайла у Хмельницькій волості та Збараського замку після 1435 р.: Михайловський В. М. Еластична спільнота...— С. 82; Келембет С. Князі Несвізькі та Збараські...— С. 106; Archiwum książąt Lubartowiczów-Sanguszków w Sławucie.— Т. I.— S. 35.— N XXXVI.— 1438 р., вересня 2. Острог. Привілей великого князя Свидригайла Григорію (Гринькові) Стреченовичу на Беликівці і Слобідку у Летичівському повіті на вічність, під умовами запису 300 кіп широких грошів. Свідки пани-рада: „владыка луцкий Феодосий; а пан Монивид, староста подольский и кременецкий; а князь Василей Андреевич, маршалок нашъ; а пан Окушко Толкачевич; ... А пана Семашков приказъ. Писал многогрешный Снакаръ, великого князя писарь“.

* Власне, у Вінницькому замку на час військової служби, де вони і згоріли у пожежі 5 жовтня 1580 р. Див. раніше.

²²¹ Дешковські не заявляли про втрату своїх документів унаслідок пожежі Вінницького замку 1580 р. Цей привілей опубліковано в: Акты Литовской метрики / Собраны Ф. И. Леонтовичем.— Варшава, 1896.— Т. I.— Вып. 1 (1413—1498).— С. 78. Привілей великого князя київського Семена Олельковича своєму слугі Михнові на „село Дешковцы у Венецком повіте“.

** Як бачимо, унікальність привілею Свидригайла для Микулинських проявилась ще і в тому, що вони були єдиними серед погорільців з числа брацлавської шляхти, хто мав привілей від Свидригайла.

По-п'яте, плутане іменування Олехна Микулинського по батькові у документах 1523, 1530, 1531, 1545 рр., в яких його називали то Угринович, то Супрунович, то Іванович і який нібито підтвердив попередні привілеї Свидригайла і Казимира IV на маєтки Микулинських у Сигізмунда Старого (1531), що згоріли в пожежі Вінницького замку 1580 р., а згодом, через 134 роки, були облятовані до летишівських ґродських книг (!), насправді промовляє про історію іншого часу, коли у нащадків виникла потреба в юридичному обґрунтуванні своїх землевласницьких прав за браком оригінальних документів. Однак це стосується теми вже іншого дослідження.

Volodymyr POLISHCHUK

**THE MYKULYNSKYI NOBLE FAMILY IN EASTERN PODILLIA
IN THE 15TH TO EARLY 17TH CENTURIES:
GENEALOGY AND HERITAGE ISSUES
OF MYKULYNTSI FROM HRYNKO SOKOLETSKYI,
PODILLIA STAROSTA OF PRINCES KORiatOVYCH**

The article examines the genealogy and land tenure of the Mykulynskiy noble family, who owned estates in Vinnytsia County of Bratslav Voivodeship (the county until 1566). The starting point of consideration was the estate privileges of Švitrigaila and Kazimierz, which were destroyed by the fire in Vinnytsia Castle in 1580, but at the early 18th century appeared to be introduced in Letychiv city books, and in 1869 were published by V. Antonovych and K. Kozlovskiy in the publication „Letters of the Great Princes of Lithuania from 1390 to 1569“. A hypothesis has been put forward about the false nature of Švitrigaila's published privileges for the Mykulynskiy family. The genealogy of the Mykulynskiy family is traced in detail on the basis of audit sources and estate deeds and registers of the 15th to early 17th centuries.

Biograms of individual members of the family of the last third of the 16th century, who still kept the originals of the privileges of Švitrigaila and Kazimierz, were reconstructed. According to the sphragistic monuments of the 16th century and heraldic works of the Polish and Lithuanian Commonwealth of the 17th and 18th centuries, the Mykulynskiy coat of arms and its variations are analyzed. The land ownership history of Mykulyntsi estate, which, in the last third of the 14th and early 15th centuries, before the Mykulynskiy family, was owned by Hrynko Sokoletskiy, Podillia starosta of Princes Koriatovych, is traced. The article substantiates the hypothesis of the probable transition of Mykulyntsi estate together with other Vinnytsia possessions at the early 15th century of into the hands of the Princes of Nesvizh, who lost them during the dynastic war in the Grand Duchy of Lithuania (1432—1438), which led to the further distribution of land to landowners (boyars-gentry) for knightly service in Bratslav county at Vinnytsia Castle.